Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 – 2027

CZERWIEC 2022

SPIS TREŚCI

Wstęp ... 3

1. Rozdział: Analiza gminy na tle Województwa Dolnośląskiego ... 4

Lokalizacja gminy ... 4

Demografia ... 5

Sfera społeczna ... 6

Sfera gospodarcza ... 8

Sfera środowiskowa ... 10

Sfera przestrzenno-funkcjonalna ... 11

Sfera techniczna ... 12

2. Rozdział: Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji ... 14

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji ... 14

Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego ... 15

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji ... 17

3. Rozdział: Diagnoza obszaru rewitalizacji ... 18

Wprowadzenie ... 18

Sfera społeczna ... 18

Sfera gospodarcza ... 20

Sfera środowiskowa ... 21

Sfera przestrzenno-funkcjonalna ... 22

Sfera techniczna ... 24

Podsumowanie ... 24

4. Rozdział: Strategia rewitalizacji ... 26

Wizja ... 26

Cele rewitalizacji i kierunki działań ... 27

Cel 1: Podniesienie poziomu i jakości życia na Obszarze Rewitalizowanym ... 28

Cel 2: Trwały rozwój gospodarczy OR ... 31

Cel 3: Zrównoważony rozwój OR i jego dostosowanie do wyzwań cywilizacyjnych ... 33

Komplementarność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy ... 37

Spójność celów i problemów ... 38

5. Rozdział: Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ... 41

Indykatywne ramy finansowe ... 41

Podstawowe Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ... 42

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 43

Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 44

6. Rozdział: System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji ... 48

Struktura zarządzania ... 48

Monitoring i ewaluacja 50
System wprowadzania modyfikacji GPR 54
Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji 54
Realizacja GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego 55
7. Rozdział: Partycypacja społeczna 56
Konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszarów 59
Konsultacje społeczne dotyczące projektu GPR 60
Uspołecznienie procesu rewitalizacji 62
Opis procesu opiniowania projektu GPR 64
8. Opis procedury Strategicznej Oceny Odziaływania na Środowisko 66
Spis rysunków 67
Spis tabel 67
Spis załączników 68

Wstęp

W efekcie przemian społeczno-gospodarczych oraz wieloletnich zaniedbań, w wielu miejscowościach doszło do degradacji tkanki miejskiej (w zakresie zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego zarówno infrastruktury jak i zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej) oraz erozji stosunków społecznych i powstania licznych problemów gospodarczych. Na ten stan nakładają się niekorzystne procesy demograficzne i przestrzenne, wśród nich przede wszystkim: niekontrolowane rozpraszanie zabudowy miejskiej, wyludnianie się centrów i spadek liczby mieszkańców miast, dominacja indywidualnego transportu samochodowego w podróżach na obszarach miejskich. Sytuacja ta wymaga zdecydowanego i konsekwentnego przeciwdziałania tym negatywnym zjawiskom.

Odpowiedzią na te wyzwania staje się rewitalizacja – rozumiana jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy tego procesu, na podstawie programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji – to wieloletni plan działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

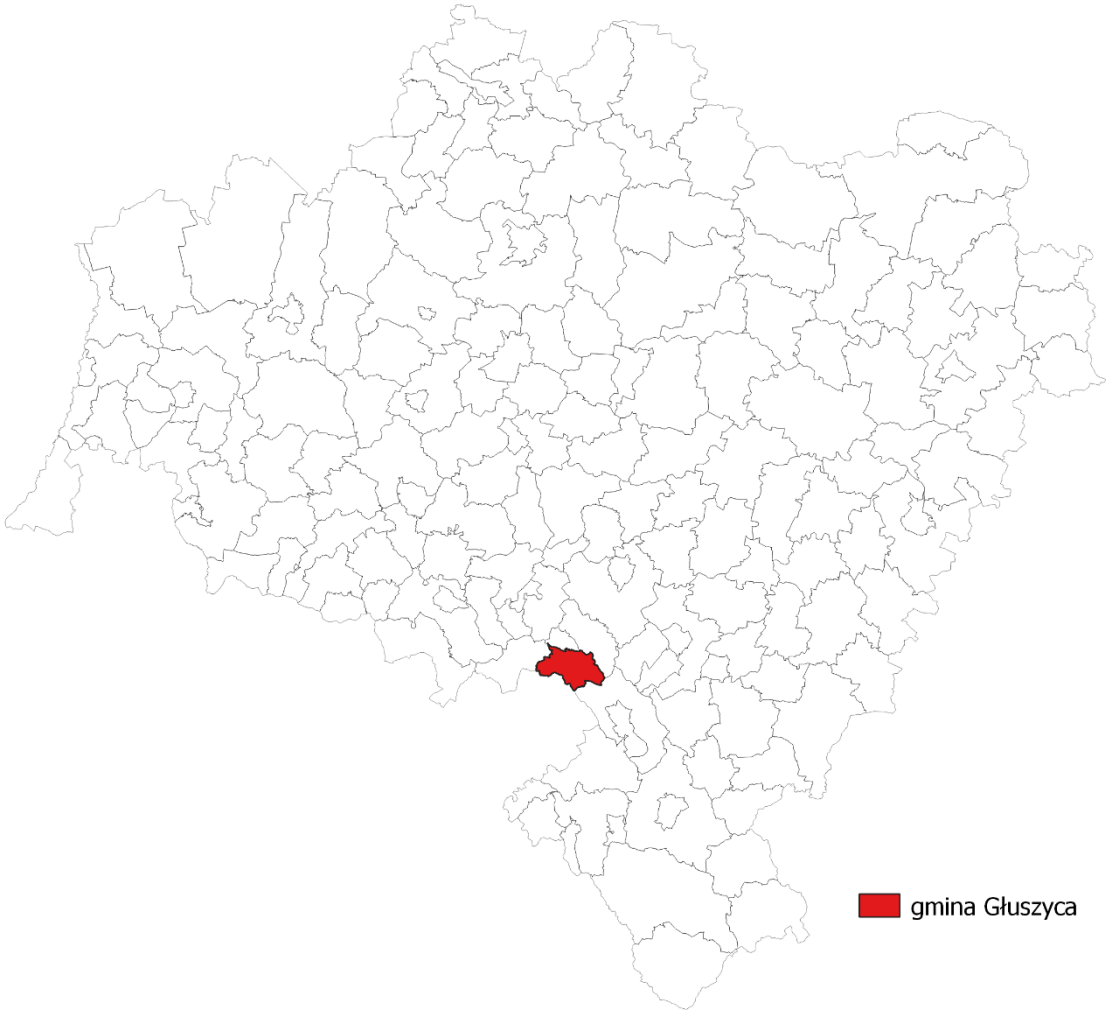
Program rewitalizacji powinien w sposób kompleksowy (łącząc sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść, jakość życia osób mieszkających i funkcjonujących na nich.

1. Rozdział: Analiza gminy na tle Województwa Dolnośląskiego

LOKALIZACJA GMINY

Gmina Głuszyca – gmina miejsko-wiejska zlokalizowana w województwie dolnośląskim, w powiecie wałbrzyskim. Gmina graniczy z Czechami oraz gminami: Jedlina-Zdrój, Mieroszów, Nowa Ruda i Walim. Gmina Głuszyca położona jest w kotlinie i otoczona trzema pasmami Gór: Sowich (części Sudetów); Suchych (części Gór Kamiennych) i Wałbrzyskich. Przez obszar Gminy przepływa rzeka Bystrzyca (lewobrzeżny dopływ Odry), która ma swój początek w pobliskich Górach Sowich. Sieć rzeczną Gminy Głuszyca stanowią również dopływy Bystrzycy: Sierpnica, Kłobia, Otłuczyna, Rybna, Złota Woda oraz Potok Marcowy.

Rysunek 1. Mapa - lokalizacja gminy na tle województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie open street map.

DEMOGRAFIA

W gminie Głuszyca na koniec 2020 r. mieszkało ponad 8,5 tys. mieszkańców. Obserwowanym na terenie gminy zjawiskiem jest spadek liczby ludności. W latach 2016 – 2020 liczba mieszkańców zmniejszyła się o ok. 3,1% z 8.777 do 8.505. W analogicznym okresie liczba ludności na Dolnym Śląsku również uległa zmniejszeniu z 2.903.710 do 2.891.321.

Tabela 1. Ludność w latach 2016–2020 (stan na 31 grudnia).

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016= 100
Gmina Głuszyca	8777	8708	8659	8605	8505	96,9
Dolny Śląsk	2903710	2902547	2901225	2900163	2891321	96,8

Źródło: opracowanie na podstawie BDL.

Przyczyn powyższego stanu rzeczy upatrywać należy w dominującym w analizowanym okresie ujemnym saldzie migracji wewnętrznych oraz w ujemnym przyroście naturalnym.

W 2020 r. saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób wyniosło (-0,8). W stosunku do 2016 r. sytuacja w niniejszym zakresie uległa pogorszeniu. Wówczas to wskaźnik migracji wewnętrznych na 1000 osób wynosił (-0,1). W latach 2016 – 2020 saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób na Dolnym Śląsku było dodatnie i w 2020 r. wyniosło 1,1.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób w latach 2016–2020

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Głuszyca	-0,1	-2,4	3,6	-0,6	-0,8
Dolny Śląsk	0,9	0,9	1,1	1,5	1,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL.

Na przestrzeni lat 2016 – 2020 w gminie Głuszyca utrzymywał się ujemny przyrost naturalny. W 2020 r. wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności wyniósł (-7,5). W stosunku do 2016 r. sytuacja pogorszyła się, chociaż już wówczas wartość powyższego wskaźnika była niska i wynosiła (-4,6). W województwie dolnośląskim przyrost naturalny w latach 2016 i 2020 był również ujemny i wynosił odpowiednio (-1,1) i (-4,1).

Obserwowanym w gminie Głuszyca, niekorzystnym zjawiskiem jest proces starzenia się społeczeństwa. Przyjmując jako jego symptom stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku przedprodukcyjnym stwierdzić należy, iż sytuacja w gminie pogorszyła się. W 2016 r. na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 146 osób w wieku poprodukcyjnym. W 2020 r. wskaźnik ten wzrósł do 176.

Tabela 3. Przemiany potencjału demograficznego

Gmina	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Przyrost naturalny na 1000 ludności	
	2016	2020	2016	2020
Gmina Głuszyca	146	176	-4,6	-7,5
Dolny Śląsk	126	137	-1,1	-4,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Podkreślić należy, iż sytuacja w niniejszym zakresie jest w gminie Głuszyca wyraźnie trudniejsza niż w regionie i może doprowadzić do powstania luki demograficznej. Wówczas kolejne roczniki osiągające wiek aktywności zawodowej nie będą w stanie zastąpić osób opuszczających rynek pracy. W konsekwencji atrakcyjność gminy jako miejsca lokowania działalności gospodarczej może się zmniejszyć, co negatywnie wpłynie na tempo jej rozwoju.

SFERA SPOŁECZNA

Istotne znaczenie dla diagnozy sfery społecznej ma analiza funkcjonowania lokalnego rynku pracy. Wadliwe funkcjonowanie tego rynku, może prowadzić do powstania długotrwałego bezrobocia, sprzyjającego wykluczeniu społecznemu.

Wskaźnik bezrobocia mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w gminie Głuszyca wyższy niż na Dolnym Śląsku i w 2020 r. wynosił 4,8%. W stosunku do 2016 r. wartość niniejszego wskaźnika zmniejszyła się (wówczas wynosił on 5,4%).

Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016 =100
Gmina Głuszyca	5,4	3,1	2,8	2,9	4,8	88,9
Dolny Śląsk	4,8	3,9	3,6	3,2	4,0	83,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Niestety GUS nie publikuje w ujęciu gminnym informacji dotyczących stopy bezrobocia. Można jedynie posłużyć się danymi Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy (DWUP) dotyczącymi powiatu. Wynika z nich, że w powiecie wałbrzyskim ziemskim stopa bezrobocia na koniec lutego 2022 r. wynosiła 13,6% i o 8,8 punktów procentowych była wyższa od średniej dla województwa (4,8%).

Jednocześnie zmniejszeniu bezrobocia w gminie, towarzyszył spadek liczby osób pracujących. W stosunku do 2010 r. liczba osób pracujących zmniejszyła się ponad 50% (na Dolnym Śląsku odnotowano wzrost, który wyniósł ok. 10,6%). W rezultacie w 2020 r. na 1000 ludności pracowały 72 osoby.

Tabela 5. Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016 = 100
Gmina Głuszyca	145,8	149,5	159,7	147,0	71,8	49,2
Dolny Śląsk	422,9	438,2	448,3	461,9	467,8	110,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Tak radykalna zmiana wartości przedmiotowego wskaźnika jest prawdopodobnie konsekwencją polityki państwa w okresie pandemii. W gminie Głuszyca ważne znaczenie ma branża turystyczna, której funkcjonowanie w 2020 r. było ograniczone. Warto zaznaczyć, że zmniejszenie aktywności zawodowej mieszkańców nie przełożyło się na wzrost bezrobocia.

W latach 2016 – 2020 na terenie gminy Głuszyca funkcjonowały gospodarstwa domowe wymagające wsparcia. W 2020 r. z pomocy społecznej korzystało 181 gospodarstw domowych, w tym 109 znajdujących się poniżej kryterium dochodowego. W stosunku do 2016 r. liczba gospodarstw najuboższych korzystających z pomocy podobnie jak w regionie zmniejszyła się. Przy czym warto podkreślić, że proces ten w gminie przebiegał szybciej niż w regionie.

Tabela 6. Pomoc społeczna

Gmina		2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016 = 100
Gmina Głuszyca	liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej	246	230	191	182	181	73,6
	poniżej kryterium dochodowego	189	179	131	113	109	57,7
Dolny Śląsk	liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej	66676	62546	57351	53515	49869	74,8
	poniżej kryterium dochodowego	47342	41825	35521	31768	29956	63,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Współcześnie istotne znaczenie dla diagnozy sfery społecznej ma aktywność społeczności lokalnej. Wynika ona z poziomu kapitału społecznego oraz ludzkiego. Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest m.in. rozwój organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń.

Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była w 2020 r. w gminie Głuszyca niższa niż na Dolnym Śląsku. Wskaźnik nasycenia organizacjami pozarządowymi wynosił w powyższym roku w gminie 30, podczas gdy w województwie dolnośląskim 40.

Tabela 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2016	2020	Rok 2016 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2020
Gmina Głuszyca	30	39	130,0	90,7
Dolny Śląsk	40	43	107,5	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Jednocześnie w latach 2016 – 2020 wskaźnik ów rósł w gminie szybciej niż w regionie, co poprawiło sytuację gminy Głuszyca na tle województwa.

Jak już wspomniano aktywność społeczna wynika m.in. z poziomu kapitału ludzkiego, a ten zależny jest od jakości kształcenia. O jakości kształcenia świadczą np. wyniki z egzaminu ósmoklasisty.

Tabela 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty

Przedmiot	2020	
	Gmina Głuszyca **[%]**	**Dolny Śląsk [%]**
język polski	49,9	58,8
matematyka	40,0	44,5
język angielski	49,0	55,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE Wrocław.

W 2020 r. wynik z egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez uczniów ze szkół zlokalizowanych w gminie Głuszyca były niższe niż średnia w regionie. W największym stopniu różnica ta była widoczna w przypadku egzaminu z języka polskiego i wynosiła 8,9 punktu procentowego.

SFERA GOSPODARCZA

Potencjał gospodarczy gminy Głuszyca tworzą przede wszystkim przedsiębiorstwa sektora prywatnego. W 2020 r. w gminie funkcjonowało łącznie 899 podmiotów gospodarczych sektora prywatnego, w tym 531 przedsiębiorstw osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz 21 spółek prawa handlowego. Na analizowanym terenie działała również jedna spółka z udziałem kapitału zagranicznego.

W porównaniu do 2016 r. nastąpił wzrost ogólnej liczby podmiotów gospodarczych sektora prywatnego (o ok. 12,0%). W analogicznym okresie, na Dolnym Śląsku liczba podmiotów gospodarczych sektora prywatnego wzrosła o 9,1%.

W latach 2016 – 2020 w gminie Głuszyca odnotowano także wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o ok. 12,7%). Wprawdzie, w analizowanym okresie liczba przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne na Dolnym Śląsku również zwiększyła się, jednak proces ten przebiegał w regionie wolniej o 1,6 punktu procentowego.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze – sektor prywatny

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016 = 100
Gmina Głuszyca						
Sektor prywatny ogółem	803	839	868	884	899	112,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	471	497	515	527	531	112,7
Spółki handlowe	31	31	24	23	21	67,7
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	7	7	3	2	1	14,3

Dolny Śląsk						
Sektor prywatny ogółem	342052	348761	354380	361191	373336	109,1
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	234658	237887	247484	251046	260691	111,1
Spółki handlowe	37458	39994	36326	38501	39998	106,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	8039	8462	6508	6724	6722	83,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

W analizowanym okresie zmniejszyła się na terenie gminy liczba spółek handlowych. Zaobserwowano również odpływ kapitału zagranicznego zaangażowanego w formie spółek.

W 2020 r. najwięcej podmiotów gospodarczych funkcjonowało w sferze usługowej (886). W przemyśle i budownictwie działały 153 podmioty, najmniej funkcjonowało ich w sektorze rolnym (25).

Tabela 9. Podmioty według sektorów

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016 = 100
Gmina Głuszyca						
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21	23	23	22	25	119,0
przemysł i budownictwo	142	148	141	147	153	107,7
pozostała działalność	794	825	863	876	886	111,6
Dolny Śląsk						
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4760	4728	4488	4451	4444	93,4
przemysł i budownictwo	70593	72653	74450	77867	81522	115,5
pozostała działalność	285954	291430	296356	300574	310080	108,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

W stosunku do 2016 r. w gminie Głuszyca nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących we wszystkich sektorach. Przy czym największą dynamikę wzrostu odnotowano w sektorze rolnym, najmniejszą zaś w przemyśle i budownictwie.

Analizując sferę gospodarczą należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Dla gminy Głuszyca wskaźnik ten wynosił w 2020 r. 1.251 i był wyraźnie niższy od średniej dla Dolnego Śląska (1.370).

Tabela 10. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2016	2020	Dynamika Rok 2016 = 100	Dolny Śląsk = 100 Rok 2020
Gmina Głuszyca	1090	1251	114,8	91,3
Dolny Śląsk	1244	1370	110,1	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Warto jednak podkreślić, że w latach 2016 – 2020 na analizowanym obszarze wzrost przedsiębiorczości mieszkańców następował szybciej niż w regionie. W rezultacie pozycja gminy na tle województwa uległa relatywnemu wzmocnieniu.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Istotną kwestią dotyczącą środowiska naturalnego jest problem gospodarki odpadami. W gminie Głuszyca liczba zbieranych odpadów zmieszanych przypadających na mieszkańca w latach 2016 – 2020 zmniejszyła się z 232,1 kg do 216,4 kg. Jednocześnie w latach 2017-2020 wzrósł o ok. 110% odsetek odpadów zebranych selektywnie. W 2020 r. wartość przedmiotowego wskaźnika wyniosła 29,4%. Niemniej jednak było to nadal mniej niż wynosiła średnia regionalna (33,9%).

Tabela 11. Odpady zbierane w ciągu roku

Gmina	2016	2017	2018	2019	2020	2016=100
Gmina Głuszyca						
odpady zmieszane ogółem na mieszkańca	232,1	236,9	233,6	232,2	216,4	93,2
odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	-	14,0	18,4	34,3	29,4	210,0*
Dolny Śląsk						
odpady zmieszane ogółem na mieszkańca	284,4	290,2	298,2	293,2	264,5	93,0
odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	21,3	22,5	24,3	27,5	33,9	159,2

*dynamika w stosunku do 2017 r. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Stan środowiska naturalnego zależy także od sprawnie funkcjonującego na danym obszarze systemu grzewczego. System zaopatrzenia w ciepło na terenie gminy Głuszyca oparty jest o spalanie paliw stałych oraz paliw gazowych głównie w kotłach indywidualnych.

W rezultacie Gmina boryka się z problemem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego (PM10) spowodowanego emisją pyłów wytwarzanych w procesie spalania paliw w paleniskach i kotłowniach domowych.

W sferze środowiskowej istotne znaczenie ma również rzeka Bystrzyca i zasilające ją potoki górskie, które należą do obszaru gospodarowania wodami dorzecza Odry, a dokładniej w regionie wodnym środkowej Odry. Z uwagi na górski klimat, położenie w kotlinie oraz zabudowania miejskie znajdujące się w bezpośrednimi sąsiedztwie koryta rzeki Bystrzycy, Głuszyca w okresie roztopów i intensywnych opadów deszczu zagrożona jest wylewami powodziowymi. Potwierdzeniem tego są oraz powodzie historyczne rzeczne o mechanizmie naturalnego wezbrania, które miały miejsce w latach 2013, 2014 oraz 2018.

Wzdłuż koryta Bystrzycy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (10%) oraz średnie (1%).

Zdecydowana większość terenów szczególnego zagrożenia powodzią w Gminie Głuszyca została skategoryzowana jako obszary, na których prawdopodobieństwo wstąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%. Przedstawiony w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry przestrzenny rozkład ryzyka powodziowego w poszczególnych zlewniach pokazuje, że Głuszyca należy do grupy gmin o umiarkowanym poziomie ryzyka powodziowego.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania gminy Głuszyca ma jej wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną. Stan niniejszej infrastruktury silnie wpływa na poziom życia mieszkańców.

Duży wpływ na poziom życia mieszkańców i ich aktywność zawodową ma dostępność do infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3 i infrastruktury przedszkolnej. Dostęp do żłobków i przedszkoli umożliwia podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym może przyczyniać się do ograniczenia sfery ubóstwa.

W 2020 r. w gminie Głuszyca wartość wskaźnika „dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3" wynosiła 263. Warto zaznaczyć, że średnia dla Dolnego Śląska w 2020 r. wynosiła 239. Prowadzi to do wniosku, że na tle regionu dostęp do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 kształtuje się w gminie Głuszyca korzystnie.

Tabela 12. Infrastruktura przedszkolna

Gmina	2016	2020	Rok 2016 = 100
Gmina Głuszyca			
dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	41	263	641,5
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	737	766	103,9
Dolny Śląsk			
dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	130	239	183,8
dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat	819	888	108,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Jednocześnie w latach 2016-2020 zwiększyła się na terenie gminy liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2020 r. w gminie Głuszyca wskaźnik „dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat" wynosił 766. Niestety wartość niniejszego wskaźnika nadal kształtowała się poniżej średniej regionalnej (888). Może to świadczyć o ograniczonym dostępie mieszkańców gminy do niniejszej infrastruktury.

Fundamentalne znaczenie dla analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej ma dostęp gospodarstw domowych do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Na przestrzeni lat 2016 – 2020 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci

wodociągowej i kanalizacyjnej pozostał na zbliżonym poziomie. Zwiększył się natomiast o 7,7% odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci gazowej. W 2020 r. wskaźnik ów wyniósł 76,8% i był wyższy od średniej na Dolnym Śląsku.

W przypadku pozostałych wskaźników, wartość ich kształtowała się poniżej średniej regionalnej, co było widoczne zwłaszcza w przypadku dostępności do sieci kanalizacyjnej.

Tabela 13. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej

Gmina	2016	2020
Gmina Głuszyca		
wodociągi	94,1	93,6
kanalizacja	49,2	49,1
gaz	71,3	76,8
Dolny Śląsk		
wodociągi	94,9	95,0
kanalizacja	76,3	77,1
gaz	61,2	62,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

O stanie infrastruktury komunalnej świadczy również stopień wyposażenia mieszkań w instalacje. Jak wynika z dostępnych danych odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie na przestrzeni lat 2016 – 2020 nie uległ znaczącej zmianie. Najwięcej mieszkań wyposażonych było w wodociąg (96,2%) i łazienkę (75,6%). Najmniej w centralne ogrzewanie (64,9%). Niższa dostępność do centralnego ogrzewania pociąga za sobą negatywne skutki. Mieszkania te ogrzewane są z reguły za pomocą tradycyjnych źródeł ciepła, co w połączeniu z niską efektywnością energetyczną budynków sprzyja zjawisku niskiej emisji.

Tabela 14. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje

Gmina		2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Głuszyca	wodociąg	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2
	łazienka	74,6	74,6	75,5	75,5	75,6
	centralne ogrzewanie	64,4	64,5	64,7	64,8	64,9
Dolny Śląsk	wodociąg	98,6	98,6	98,6	98,7	98,7
	łazienka	92,6	92,7	92,8	93,0	93,1
	centralne ogrzewanie	81,3	81,6	81,9	82,2	82,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

SFERA TECHNICZNA

W latach 2016 – 2020 w gminie Głuszyca nastąpił wzrost zasobów mieszkaniowych o ok. 0,7% z 3.541 do 3.566 mieszkań. Wzrost ten następował wolniej niż w całym

województwie, w którym to wskaźnik wzrostu osiągnął wartość 6,6%. Wolniejszy niż w regionie przyrost zasobów mieszkaniowych prowadzi do wniosku, iż relatywnie dużą część zasobów mieszkaniowych stanowią budynki wybudowane z wykorzystaniem starych technologii, a to rodzi potrzebę ich modernizacji i dostosowania do aktualnych standardów.

Tabela 15. Zasoby mieszkaniowe

Gmina		2016	2017	2018	2019	2020	Rok 2016 = 100
Gmina Głuszyca	mieszkania ogółem	3541	3548	3553	3556	3566	100,7
Dolny Śląsk	mieszkania ogółem	1152413	1168858	1186739	1208215	1228365	106,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Niestety, w strukturze wiekowej budynków znaczną część stanowią budynki wybudowane przed 1989 r. Budynki te cechują się niską izolacyjnością cieplną. W rezultacie w gminie Głuszyca nadal istnieje problem niezadawalającego stanu technicznego części budynków.

Reasumując podkreślić należy, że konieczna jest intensyfikacja działań zmierzających do modernizacji istniejących zasobów mieszkaniowych.

2. Rozdział: Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji

WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

W związku z wejściem w życie w dniu 3 listopada 2015 r. ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., takie działania jak: przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, uznane zostały za zadanie własne gminy.

Zgodnie z zapisami art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485, dalej jako: „ustawa o rewitalizacji"), rewitalizacja stanowi proces, którego celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji, który jest podstawowym dokumentem programowym w tym zakresie.

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem określającym podstawowe uwarunkowania cele i kierunki rozwoju, w tym również rozwoju przestrzennego, obszarów rewitalizowanych. Stanowi zatem dokument strategiczny dotyczący rozwoju gminy w rozumieniu art. 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057) oraz art. 12 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485,). Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Głuszyca na lata 2016-2020 (LPR) przyjęty Uchwałą Nr XXVII/182/2016 Rady Miejskiej w Głuszycy z dnia 14 września 2016 r. został opracowany na podstawie Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Jednakże definicja, procedura diagnozowania oraz wyznaczania obszarów zdegradowanych i rewitalizowanych jest tożsama zarówno w Ustawie o rewitalizacji jak i Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji. Tym samym ww. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Głuszyca określa obszar zdegradowany zgodnie z zapisami art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji oraz obszar rewitalizacji zgodnie z art. 10 ust. 1 i 3 tejże ustawy.

Potwierdzeniem prawidłowego wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (delimitacja) jest pozytywna opinia ekspertów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego (UMWD) i umieszczenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Głuszyca na lata 2016-2020 w wykazie pozytywnie zweryfikowanych Programów Rewitalizacji Gmin Województwa Dolnośląskiego. UMWD, zgodnie z procedurą oceny programów rewitalizacji wydał opinię o zgodności LPR-u Gminy Głuszyca z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Wydanie pozytywnej opinii oznacza potwierdzenie, iż ww. program rewitalizacji zawiera wszystkie cechy i elementy wymagane przez Wytyczne Ministra Rozwoju.

W związku z powyższym spełnione zostają przesłanki art. 12 ustawy o rewitalizacji dopuszczające podjęcie uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru

rewitalizacji na podstawie dokumentu strategicznego dotyczącego rozwoju gminy, przyjętego uchwałą Rady Gminy, w którym określono obszary charakteryzujące się cechami obszarów zdegradowanych, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji i obszarów rewitalizacji, o których mowa w art. 10 ust. 1 i 3 tejże ustawy. Dla wyznaczonych obszarów przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne (zakres korzystania z pomocy społecznej, bezrobocie, osoby trwale wykluczone z rynku pracy) oraz gospodarcze (ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, stan techniczny infrastruktury mieszkalnictwa). Metodologia przeprowadzonych analiz oraz działania związane z delimitacją obszarów zostały szczegółowo opisane w rozdziale nr 7 Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Głuszyca na lata 2016-2020.

ZASIĘG PRZESTRZENNY OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

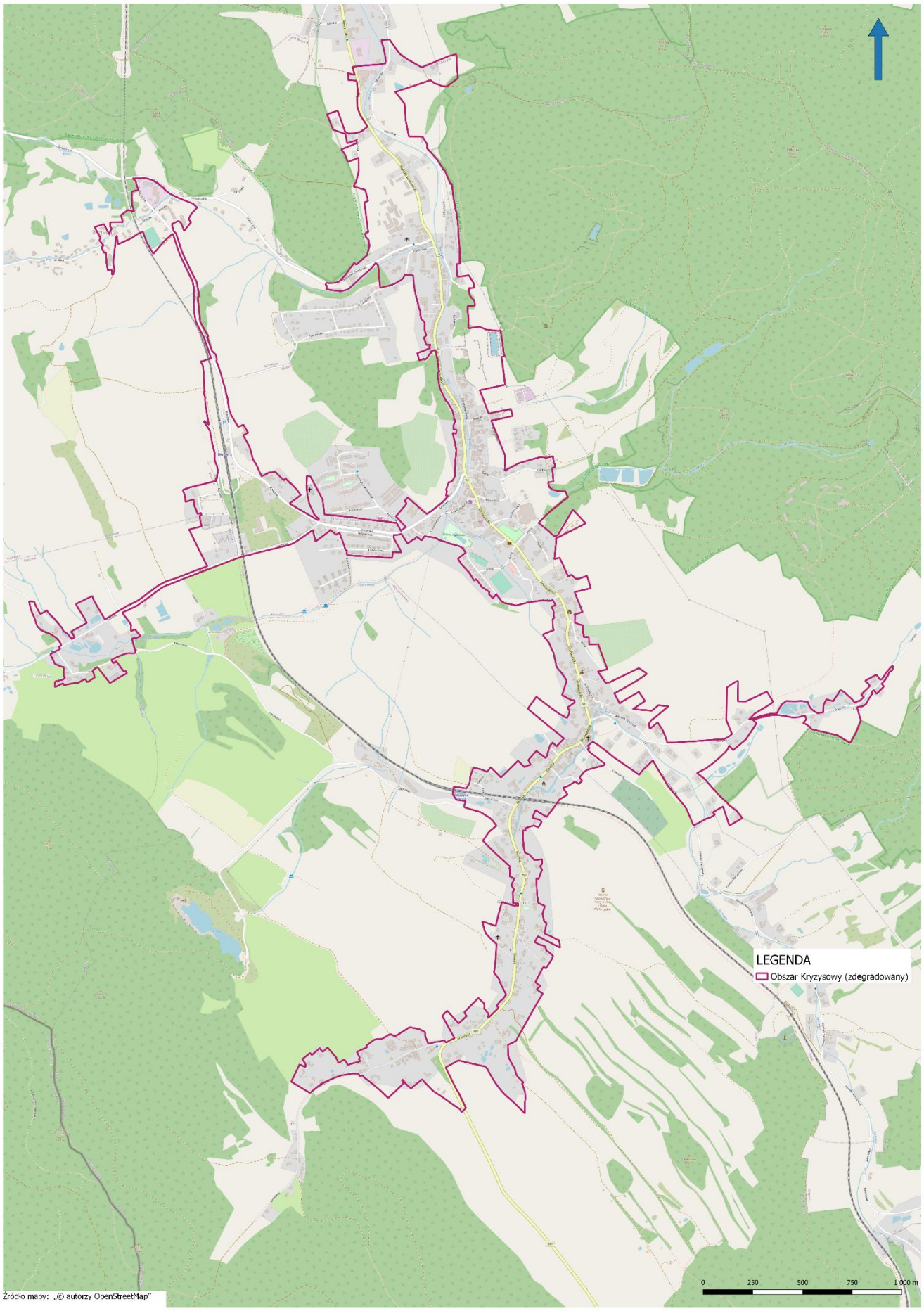
Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji należy wyznaczyć w drodze uchwały Rady Miejskiej w Głuszycy. Zgodnie z zapisami art. 9 ustawy o rewitalizacji Obszarem Zdegradowanym jest teren gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej, np. dotyczących: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego. Negatywnym zjawiskom społecznym musi towarzyszyć co najmniej jedno dodatkowe zjawisko negatywne w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Zgodnie z art. 12 ustawy o rewitalizacji warunkiem podjęcia uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Głuszyca jest diagnoza potwierdzająca spełnienie przesłanek określonych w art. 9 i 10 ustawy o rewitalizacji zawarta w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Głuszyca na lata 2016-2020 przyjętym Uchwałą Nr XXVII/182/2016 Rady Miejskiej w Głuszycy z dnia 14 września 2016 r. i zmienionym Uchwałą Nr XXIX/194/2016 Rady Miejskiej w Głuszycy z dnia 25 października 2016 r.

Obszar Zdegradowany (rysunek nr 2) został zdiagnozowany w większej części miasta Głuszyca, a jego powierzchnia wyniosła 280,88 ha. Analiza, którą przeprowadzono w ramach LPR Gminy Głuszyca na lata 2016-2020, jednoznacznie potwierdza występowanie stanu kryzysowego na 37 ulicach takich jak: Lawendowa, Sudecka, Tadeusza Kościuszki, Lipowa, Polna, Leśna, Mazurska, Grunwaldzka, Wysoka, Włókniarzy, Niecała, Dworcowa, Górnośląska, Łomnicka, Graniczna, Częstochowska, Przemysłowa, Parkowa, Dolna, Górna, Tulipanowa, Kolejowa, Bolesława Chrobrego, Gdańska, Zielona, Wiejska, Kłodzka, Spółdzielców, 11 Listopada, Henryka Sienkiewicza, Henryka Dąbrowskiego, Bohaterów Getta, Pomorska, Warszawska, Ogrodowa, Pionierów, Cmentarna.

Najważniejsze problemy zdiagnozowane na Obszarze Zdegradowanym to: ubóstwo, bezrobocie, przestępczość, niski poziom edukacji, niski poziom kapitału społecznego, niski stopień przedsiębiorczości czy słaba kondycja ekonomiczna przedsiębiorstw, przekroczenia standardów jakości środowiska, brak dostępu do podstawowych usług publicznych bądź ich niska jakość, degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych.

Rysunek 2. Obszar Zdegradowany [OZ]

ZASIĘG PRZESTRZENNY OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego umożliwiło w dalszej kolejności wskazanie Obszaru Rewitalizowanego. W tym zakresie decydujące były kryteria dotyczące maksymalnej powierzchni oraz maksymalnej liczby mieszkańców jak również znaczenie obszaru dla rozwoju gminy. Ponieważ art. 10 ustawy o rewitalizacji reguluje, iż obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. W związku z powyższymi ograniczeniami, obszar rewitalizacji może stanowić całość lub część wyznaczonego obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. W przypadku Gminy Głuszyca limit dotyczący liczby mieszkańców zamieszkujących Obszar Zdegradowany został przekroczony. W związku z powyższym Obszar Zdegradowany nie mógł być tożsamy z Obszarem Rewitalizacji.

Z uwagi na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk, istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy oraz wykorzystanie lokalnych czynników rozwoju procesem rewitalizacji na terenie gminy zostanie objęty obszar zlokalizowany w centralnej części miasta. Obszar wskazany do rewitalizacji swoim zasięgiem obejmuje łącznie 11 ulic. Wskazane obszary cechują się największym natężeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w pozostały sferach. W obszar rewitalizacji zostały włączone ulice: Henryka Sienkiewicza, Leśna, Grunwaldzka, Wysoka, Włókniarzy, Niecała, Przemysłowa, Parkowa, Dolna, Górna, Bohaterów Getta.

Ostatecznie łączna powierzchnia Obszaru Rewitalizacji wynosi 63,53 ha, co stanowi 1,03 % powierzchni gminy. Na obszarze rewitalizacji zamieszkuje 2580 osób, co stanowi 29,98 % wszystkich mieszkańców gminy.

Wyznaczony w wyżej opisanej procedurze Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizowany podlegał w terminie 1.06.2021 r. – 30.06.2021 r. konsultacjom z interesariuszami rewitalizacji, co zostało szczegółowo opisane w rozdziale 8 – Partycypacja społeczna

Zasięg przestrzenny oraz granice wyznaczonego Obszaru Rewitalizacji przedstawia poniższy rysunek nr 3.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji było pierwszym działaniem niezbędnym do przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rysunek 3. Obszar Rewitalizacji [OR]

3. Rozdział: Diagnoza obszaru rewitalizacji

WPROWADZENIE

Rewitalizacja, zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., jest wielowymiarowym i kompleksowym procesem zorientowanym na przezwyciężenie zjawisk kryzysowych utrzymujących się na obszarach zdegradowanych. Tereny wymagające interwencji oraz wsparcia, a zatem podlegające rewitalizacji, charakteryzują się bowiem występowaniem w różnych formach i z relatywnie dużym nasileniem problemów w sferze społecznej, gospodarczej czy infrastrukturalnej. Z tego względu konieczne jest podejmowanie zintegrowanych działań (skoncentrowanych także terytorialnie) na rzecz lokalnych społeczności. Podstawą interwencji publicznej w przedmiotowym zakresie jest Gminny Program Rewitalizacji. Budowa jednak efektywnej strategii rewitalizacji wymaga trafnego zdiagnozowania problemów identyfikowanych punktowo na terenie danej gminy. W rezultacie holistyczne podejście do przeprowadzenia inwentaryzacji najbardziej istotnych problemów lokalnie w naturalny sposób wymusza analizę obejmującą kluczowe sfery funkcjonowania określonego przestrzennie obszaru danej gminy.

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego Uchwałą nr XXXIX/290/2021 Rady Miejskiej w Głuszycy z dnia 28 września 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Głuszyca.

Szczegółowa analiza wyznaczonego obszaru rewitalizacji (OR) w gminie Głuszyca obejmuje wszystkie pięć sfer tj.: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Podstawę, opracowania szczegółowej diagnozy OR, stanowią dane zebrane w wyniku przeprowadzonych badań kwestionariuszowych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji i warsztatów zrealizowanych z interesariuszami procesu rewitalizacji.

SFERA SPOŁECZNA

Obszar Rewitalizowany, pomimo zachodzących w gminie Głuszyca pozytywnych zmian nadal boryka się z licznymi problemami w sferze społecznej. Z przeprowadzonych warsztatów wynika, że na OR występują następujące problemy: demografia, niska aktywność zawodowa mieszkańców, ubóstwo, patologie społeczne, niski poziom kapitału społecznego.

Obszar Rewitalizowany (OR, Obszar) zmaga się z poważnymi problemami demograficznymi. Powyższą tezę potwierdzają zarówno wyniki warsztatów, jak i wyniki przeprowadzonych badań ankietowych.

W trakcie warsztatów wielokrotnie zwracano uwagę na problem odpływu młodych ludzi z OR. Problem ten potwierdziły także badania ankietowe. Dla ok. 86,5% ankietowanych problem migracji ludzi młodych jest ważną lub bardzo ważną barierą negatywnie wpływającą

na funkcjonowanie Obszaru Rewitalizowanego. Tylko niespełna 1,8% respondentów uznało niniejsze zjawisko za nieistotne.

Odpływ młodych ludzi wpływa na przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa. Problem ten został dostrzeżony zarówno w trakcie warsztatów, jak i podczas badań ankietowych. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety 42,0% badanych uważa starzenie się społeczeństwa za bardzo ważny problem, a dalsze 39,6% respondentów za ważny. Odmienne zdanie wyraziło ok. 4,1% ankietowanych.

Podsumowując stwierdzić należy, że zachodzące na OR negatywne procesy demograficzne osłabiają potencjał społeczno-gospodarczy Obszaru. Wymuszają one również konieczność podjęcia inwestycji zmierzających do podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców na Obszarze Rewitalizowanym, tak aby stał się on atrakcyjnym miejscem do życia.

Kolejnym, równie istotnym problemem w sferze społecznej jest bezrobocie. Powyższe stwierdzenia potwierdzają wyniki przeprowadzonych badań ankietowych, z których wynika, że dla 54,1% badanych bezrobocie stanowi bardzo ważny problem na OR. Dla 33,5% ankietowanych problem ten jest ważny. Tylko niespełna 6% respondentów nie postrzega bezrobocia jako istotnego problemu występującego na analizowanym Obszarze.

Bezrobocie, zwłaszcza długotrwałe może prowadzić do ubóstwa i sprzyjać powstawaniu zachowań patologicznych. Na ubóstwo jako problem występujący na Obszarze Rewitalizowanym uwagę zwróciło ponad 89,4% ankietowanych mieszkańców. Przy czym dla ok. 47,1% mieszkańców problem ubóstwa był bardzo ważny.

Długotrwałe pozostawanie poza rynkiem pracy może sprzyjać również kształtowaniu się postaw roszczeniowych. Sytuacja niniejsza występuję na OR. Według ok. 70,1% badanych roszczeniowa postawa społeczna jest bardzo ważną lub ważną barierą funkcjonowania Obszaru.

Na Obszarze Rewitalizowanym zdiagnozowano również liczne zachowania dysfunkcyjne, takie jak: alkoholizm, przemoc, brak poszanowania dla mienia lokalnego. Na problem alkoholizmu na OR uwagę zwróciło łącznie 83,5% ankietowanych mieszkańców. Jedynie dla niespełna 5,9% respondentów problem alkoholizmu był nieważny lub małoważny. Warto przy tym zaznaczyć, że alkoholizm sprzyja przemocy i aktom wandalizmu. Przemoc na Obszarze Rewitalizowanym jest bardzo ważnym problemem dla 43,5% mieszkańców, a ważnym dla dalszych 39,3% badanych. Wartym podkreślenia jest fakt, że tylko 1,2% respondentów tego problemu nie dostrzega.

Negatywnie na jakość życia mieszkańców OR rzutują obserwowane akty wandalizmu. Jak wynika z ankiety dla ok. 61,2% mieszkańców problem ten jest bardzo ważny. Jednocześnie 32,4% ankietowanych uważa niniejszy problem za ważny. Tylko 0,6% badanych nie dostrzega powyższego problemu, a 1,2% ankietowanych uważa go za mało ważny.

Przedstawione powyżej problemy mogą mieć swoje źródło m.in. w niskim poziomie kapitału społecznego. Świadczą o tym wyniki ankiety. Ok. 67,5% mieszkańców dostrzega problem

braku tożsamości lokalnej, dodatkowo 77,4% respondentów wskazuje na brak poczucia więzi z miejscem zamieszkania, a 76,1% ankietowanych wskazuje na problem braku przynależności społecznej.

Niniejsze problemy przekładają się na niską aktywność społeczną mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego. Warto zaznaczyć, że dla 81,8% ankietowanych mieszkańców niska aktywność społeczna jest bardzo ważnym lub ważnym problemem występującym na OR. Problem ten szczególnie dotyczy ludzi młodych. Stwierdziło tak ponad 84,0% respondentów. Jednocześnie, co należy podkreślić na terenie OR funkcjonują stowarzyszenia zaangażowane w organizację wydarzeń kulturalnych i imprez sportowych. Organizacje te, zdaniem ankietowanych (ok. 70%) stanowią potencjał Obszaru Rewitalizowanego.

Dodatkowo, jak wykazały badania mieszkańcom OR brakuje wytrwałości i konsekwencji w dążeniu do celu. Dlatego też ankietowani wskazali na tzw. „słomiany zapał" jako ważny (41,8% wskazań) lub bardzo ważny (28,8%) problem, z którym zmagają się mieszkańcy analizowanego Obszaru.

Jednocześnie z przeprowadzonych warsztatów wynika, że Obszar Rewitalizowany dysponuje również w sferze społecznej potencjałami. Zaliczyć do nich należy, rozwój oferty społecznej i usług bazujących na sporcie, turystyce i rekreacji. Powyższe stwierdzenie potwierdzają także wyniki badań ankietowych. Wśród respondentów dominował pogląd, że możliwość rozwoju usług i oferty społecznej opartych na sporcie, turystyce i rekreacji stanowi ważny (45,3%) oraz bardzo ważny (36,5%) potencjał Obszaru Rewitalizowanego.

SFERA GOSPODARCZA

Osiągnięcie wysokiego poziomu życia mieszkańców wymaga efektywnie działającej gospodarki. Niestety, aktualnie jak wykazały przeprowadzone warsztaty na Obszarze Rewitalizowanym widoczne są bariery spowalniające jego rozwój. Bariery te wynikają m.in. z niezadawalającej aktywności gospodarczej mieszkańców, braków w infrastrukturze gospodarczej oraz w ograniczonym dostępie do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu.

Szczególnie ważne są problemy związane z funkcjonowaniem turystyki. Pamiętać należy, że sektor ten stanowi kluczowy endogenny potencjał Obszaru. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety, ok. 75,2% mieszkańców uważa małą ilość przedsiębiorstw związanych z obsługą ruchu turystycznego za istotny problem związany z funkcjonowaniem gospodarki na OR.

Mała liczba przedsiębiorstw przekłada się na niezadawalającą ilość miejsc noclegowych. Co potwierdziło ok. 66,7% ankietowanych mieszkańców. Zdaniem respondentów na szczególną uwagę zasługuje fakt, braku miejsc noclegowych o wysokim standardzie oferowanych przez hotel. Dla 33,1% badanych brak hotelu jest ważnym problemem, a dla 30,8% ankietowanych

wręcz bardzo ważnym. Tylko 4,1% badanych mieszkańców nie przywiązuje wagi do braku hotelu, lub twierdzi, iż jest to problem mało ważny (14,2%).

Jednocześnie na Obszarze Rewitalizowanym obserwowanym zjawiskiem jest niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców. Znalazło to odzwierciedlenie w wynikach badań ankietowych. Ponad 86,1% respondentów wskazało na powyższe zjawisko jako na ważną lub bardzo ważną barierę rozwoju OR.

Przedsiębiorczości mieszkańców nie sprzyjała niestabilna w ostatnich latach sytuacja gospodarcza spowodowana pandemią, a zwłaszcza restrykcję którymi objęta została branża turystyczna. Wprawdzie jest to czynnik zewnętrzny, ale warto podkreślić, że jest on obecny w świadomości mieszkańców. Na jego duży lub bardzo duży wpływ na przedsiębiorczość mieszkańców wskazało ponad 91,1% badanych.

Innymi czynnikami negatywnie wpływającymi na przedsiębiorczość mieszkańców jest brak inkubatora przedsiębiorczości oraz brak infrastruktury wsparcia biznesu. Dla ok. 72,7% respondentów brak inkubatora przedsiębiorczości jest ważnym lub wręcz bardzo ważnym czynnikiem osłabiającym lokalną przedsiębiorczość. Natomiast na problemy związane z brakiem infrastruktury wsparcia biznesu uwagę zwróciło ok. 82,2% ankietowanych.

Jak wynika również z przeprowadzonych badań ankietowych na Obszarze Rewitalizowanym brakuje także infrastruktury targowej. Problem ten jest ważny dla 37,7% badanych, a dla dalszych 31,1% respondentów wręcz bardzo ważny.

Jednocześnie, co warto podkreślić Obszar Rewitalizowany posiada potencjał do wielokierunkowego rozwoju turystyki. Do najważniejszych atutów turystycznych Obszaru zaliczyć należy jego dziedzictwo materialne (stare zabudowania fabryczne, domki fabrykantów). Jak wynika z ankiety walory historyczne stanowią ważny (38,8%) i bardzo ważny (28,8%) atut OR. Atutem Obszaru są również szlaki turystyczne/trasy rowerowe. Uważa tak ponad 76% ankietowanych. Jednak pełne wykorzystanie niniejszej infrastruktury wymaga rozwoju infrastruktury towarzyszącej (ławki, wiaty, stojaki na rowery).

SFERA ŚRODOWISKOWA

Na jakość życia mieszkańców, a jednocześnie na atrakcyjność turystyczną Obszaru wpływa stan środowiska naturalnego. Niestety zarówno z warsztatów, jak i z badań ankietowych wynika, że na Obszarze Rewitalizowanym występują problemy wymagające interwencji.

W trakcie warsztatów mieszkańcy podkreślali problemy związane z niską emisją. Dla 73,5% mieszkańców występowanie niskiej emisji było bardzo ważnym lub ważnym negatywnym zjawiskiem. Tylko 3,0% respondentów uznało niską emisję za nieważną.

Przyczyn występowania niskiej emisji na OR doszukiwać się można m.in. w: tradycyjnych systemach grzewczych wykorzystywanych przez mieszkańców, wysokiej energochłonności budynków oraz niezadawalającym dostępie do infrastruktury gazowej.

Powyższe stwierdzenia znalazły odzwierciedlenie w wynikach badań ankietowych. Ponad 55,6% respondentów uznało dużą ilość tradycyjnych pieców na węgiel za bardzo ważny problem występujący na Obszarze Rewitalizacyjnym. Dodatkowo 25,4% ankietowanych mieszkańców uznało niniejszy problem za ważny. Tylko niespełna 7% ankietowanych nie dostrzega przedmiotowego problemu lub uznaje go za mało ważny.

Równocześnie ponad 91,2% badanych uznało za istotny problem wysokiej energochłonności budynków mieszkalnych. Wysoka energochłonności budynków, wynika z ich niskiej jakości. Sytuacja niniejsza nie tylko wpływa niekorzystnie na stan środowiska naturalnego, ale wprost obniża jakość życia mieszkańców i może sprzyjać procesom migracyjnym.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że mieszkańcy OR mają ograniczony dostęp do infrastruktury gazowej. Dotyczy to m.in. mieszkańców ul. Kolejowej. W rezultacie dla prawie 70% ankietowanych sytuacja powyższa stanowi bardzo ważny lub ważny problem.

Jednocześnie zarówno w trakcie warsztatów, jak i badań ankietowych wskazywano na problem z dostępem do sieci kanalizacyjnej. Sytuacja taka jest negatywnie odbierana przez 72,9% respondentów.

Mimo, iż rzeka Bystrzyca przebiega przez Obszar Rewitalizacji, a jak wskazano w rozdziale 1 wzdłuż jej koryta występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią o wysokim i średnim prawdopodobieństwie wystąpienia, żaden z ankietowanych, ani uczestników warsztatów nie wskazał zagrożenia powodziowego jako problemu występującego na OR. Tym samym mieszkańcy uznali kwestię powodzi za nieistotną, w porównaniu z rangą pozostały problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji. Wynika to z faktu, że powierzchnia obszaru szczególnego zagrożenia powodzią w granicach wyznaczanego Obszaru Rewitalizacji jest znikoma, a ryzyko wystąpienia powodzi nie stanowi dla interesariuszy trudności wymagającej podejmowania interwencji w ramach procesu rewitalizacji.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Przeprowadzone warsztaty oraz badania ankietowe wykazały liczne bariery związane z funkcjonowaniem sfery przestrzennej na Obszarze Rewitalizowanym. W pierwszej kolejności należy podkreślić problemy związane z zewnętrzną i wewnętrzną dostępnością OR. Wynika ona z jakości infrastruktury drogowej i towarzyszącej oraz z funkcjonowania transportu zbiorowego. Niestety, aktualnie ok. 81,3% mieszkańców nisko ocenia dostępność komunikacyjną Obszaru.

Jak wynika z ankiety ok. 91,2% mieszkańców uznało niską jakość nawierzchni dróg i chodników za bardzo ważny lub ważny problem. Tylko dwie osoby uznały niniejszy problem za nieważny. Negatywnie na dostępność komunikacyjną Obszaru wpływa również ograniczony dostęp do miejsc parkingowych. Dla 42,3% respondentów problem ten był bardzo ważny, a dla dalszych 36,5% mieszkańców ważny. Warto przy tym zaznaczyć, że brak miejsc parkingowych nie tylko obniża jakość życia mieszkańców, ale także przekłada się na mniejszą dostępność Obszaru dla odwiedzających. Dodatkowo istniejące parkingi wymagają remontów. Stwierdziło tak łącznie ponad 73% ankietowanych.

O dostępności Obszaru Rewitalizacyjnego decydują także ścieżki rowerowe. Niestety aktualna sytuacja w tym zakresie wymaga zmiany, co potwierdziły wyniki ankiety. Ponad 45,9% respondentów uznało brak ścieżek rowerowych bezpiecznych dla użytkowników za bardzo ważny problem, a 30,6% mieszkańców za ważny.

Jak już wspominano Obszar Rewitalizowany ma potencjał do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Jednak aktualnie na OR występują braki w turystycznej infrastrukturze towarzyszącej takiej jak: ławki, wiaty. Powyższe ogranicza funkcjonalność pozostałej infrastruktury turystycznej zlokalizowanej na OR. Wagę problemu dostrzeżono w badaniach ankietowych. Ponad 55% mieszkańców uznało braki w infrastrukturze turystycznej towarzyszącej za bardzo ważny problem. Jednocześnie ok. 30% mieszkańców uznało niniejszy problem za ważny. Mieszkańcy uznali również za problem negatywnie wpływający na turystykę brak miejsc na kempingi. Jednak w tym przypadku opinie mieszkańców są podzielone. Dla 44,6% mieszkańców brak miejsc na kempingi stanowi bardzo ważny lub ważny problem, jednocześnie 26,5% respondentów uważa przedmiotowy problem za nieważny lub mało ważny.

O wysokiej funkcjonalności Obszaru trudno mówić bez dobrze działającej infrastruktury społecznej. Niestety, również i w tym zakresie zdiagnozowano deficyty. Przede wszystkim problemem jest brak miejsc integracji społeczności lokalnej. Powyższe nie służy budowie tożsamości lokalnej i nie sprzyja przywiązaniu do miejsca, a tym samym nie ogranicza zjawiska migracji. Problem ten jest istotny dla ok. 82,4% mieszkańców. Integracji nie sprzyja również brak ścisłego rynku. Powyższy pogląd podzieliło 70% respondentów. Równocześnie warto podkreślić, że na OR działa Centrum Kultury, w którego pomieszczeniach można organizować spotkania społeczno-biznesowe. Na niniejszy potencjał wskazało ponad 60% ankietowanych.

Jednocześnie na Obszarze Rewitalizowanym istnieją problemy z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej np. otoczenia żłobka. Na problem ten zwróciło uwagę ok. 74,4% badanych. Problemem jest również brak boiska przy Szkole Podstawowej Nr 3. Stwierdziło tak 70,2% respondentów.

Jakość życia mieszkańców OR obniża także ograniczony dostęp do wysokiej jakości terenów zielonych. Sytuacja niniejsza jest bardzo ważnym problemem dla 40% mieszkańców. Dla

kolejnych 41,8% respondentów problem ten jest ważny. Za nieważny uznaje go niecałe 1,2% badanych.

Należy także podkreślić, że mieszkańcy są świadomi problemu niezadawalającej dostępności przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. Na fakt ten zwrócono uwagę zarówno w trakcie warsztatów, jak i badań ankietowych. Wśród respondentów dominowało przeświadczenie, że jest to problem ważny (41,1%) lub wręcz bardzo ważny (39,9%).

Jednocześnie pomimo występujących trudności Obszar Rewitalizowany posiada także potencjały związane z dostępnością do miejsc rekreacji takich jak: stawy, Skałka Cesarska, punkt widokowy. Wagę tego potencjału podkreśliło ponad 83,5% ankietowanych.

SFERA TECHNICZNA

Analiza wyników uzyskanych podczas warsztatów oraz z ankiet prowadzi do wniosku, że na Obszarze Rewitalizowanym zlokalizowane są zdekapitalizowane obiekty sportowo-rekreacyjne. Ich stan techniczny utrudnia, czy wręcz uniemożliwia prawidłowe korzystanie z nich. Wśród respondentów dominują poglądy, że są to bardzo ważne (42%) lub ważne (40,8%) problemy. Niecałe 10% ankietowanych nie dostrzega problemu lub uznaje go za nieistotny.

Na Obszarze Rewitalizowanym brakuje również infrastruktury, która umożliwiałby organizację imprez kulturalnych (np. amfiteatru). Fakt ten jest istotny dla 72,5% mieszkańców.

Z przeprowadzonych badań wynika także, że na OR istnieją problemy z funkcjonowaniem infrastruktury edukacyjnej oraz brakuje miejsc opieki nad dziećmi. W pierwszym przypadku kluczowym problemem jest brak sal lekcyjnych. Problem ten został podniesiony przez ponad 67% respondentów. Na niewystarczającą liczbę miejsc opieki nad dziećmi uwagę zwróciło ok. 77% mieszkańców.

Pomimo wcześniejszych spostrzeżeń Obszar Rewitalizowany posiada również potencjał związany z infrastrukturą sportowo-rekreacyjną. Potencjał ten tworzą m.in.: skatepark, place zabaw, siłownia zewnętrzna. Powyższą tezę podziela ok. 67% ankietowanych mieszkańców.

Potencjał posiadają także inne obiekty sportowe (uważa tak ok. 82% ankietowanych), jednak w tym przypadku obiekty te niejednokrotnie wymagają modernizacji.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona diagnoza umożliwiła identyfikację kluczowych problemów na terenie OR. Za problem węzłowy można uznać demografię i ubóstwo, które kreują szereg zagrożeń zarówno w sferze społecznej, jak również w sferze gospodarczej. Ponadto ważnym problemem jawi

się konieczność rozbudowy i modernizacji infrastruktury OR, w tym infrastruktury związanej z ochroną środowiska naturalnego, infrastruktury mieszkaniowej oraz infrastruktury społecznej.

W konsekwencji, biorąc pod uwagę skalę zidentyfikowanych problemów oraz ich intensywność, niezbędne jest podjęcie skoncentrowanych działań zarówno publicznych jak i prywatnych umożliwiających wielowymiarową rewitalizację wyznaczonego obszaru.

4. Rozdział: Strategia rewitalizacji

WIZJA

W wyniku przeprowadzonych działań Obszar Rewitalizowany stanie się miejscem przyjaznym do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Współpraca mieszkańców i władz lokalnych doprowadzi do aktywizacji endogennego potencjału Obszaru, który wsparty zewnętrznymi środkami finansowymi wejdzie na drogę zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Głównym celem procesu rewitalizacji będzie podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego oraz stworzenie podstaw do jego zrównoważonego rozwoju.

Skoordynowane działania inwestycyjne w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej przyczynią się do awansu cywilizacyjnego Obszaru, zgodnie z oczekiwaniami jego mieszkańców.

Jednocześnie wzrośnie jakość świadczonych na rzecz mieszkańców usług społecznych i publicznych. Szczególnie ważny będzie rozwój edukacji. Wysokiej jakości sektor edukacyjny poprawi indywidualne perspektywy zawodowe mieszkańców oraz wzmocni kapitał ludzki, który stanie się gwarantem trwałości zmian.

Przemiany wspierać będzie lokalna gospodarka. Współdziałanie przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i władz lokalnych pozwoli wypromować pozytywny wizerunek Obszaru, jako miejsca przyjaznego biznesowi. Jednocześnie przyspieszony rozwój gospodarczy przyczyni się do redukcji sfery ubóstwa.

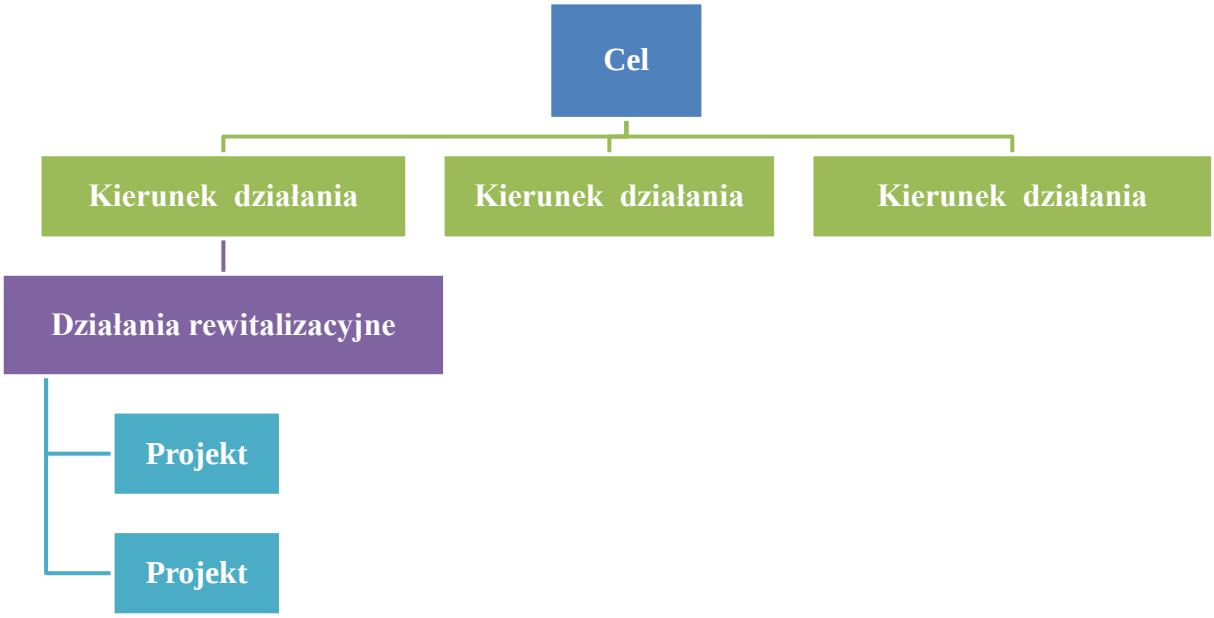
Kompleksowo przeprowadzona odnowa tkanki mieszkaniowej poprawi standard zamieszkania na Obszarze Rewitalizowanym, natomiast sanacja przestrzeni publicznej sprawi, że stanie się ona przyjazna mieszkańcom.

Rewitalizacja doprowadzi także do wystąpienia pozytywnych efektów dla środowiska naturalnego. Modernizacja i rozwój proekologicznej infrastruktury wpłynie korzystnie na stan środowiska naturalnego oraz obniży koszty eksploatacyjne istniejącej infrastruktury. Nastąpi redukcja niskiej emisji, co przełoży się na jakość życia mieszkańców. Jednocześnie modernizacja infrastruktury drogowej poprawi zewnętrzną dostępność i wewnętrzną spójność komunikacyjną Obszaru.

Podsumowując w wyniku przeprowadzonych wielokierunkowych działań Obszar Rewitalizowany stanie się miejscem atrakcyjnym do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Zdefiniowane cele rewitalizacji oraz wyznaczone kierunki działań odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. W ramach zdefiniowanego celu zostały wyznaczone kierunki działań i zaproponowane typy przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty rewitalizacyjne wpisują się w przedsięwzięcia rewitalizacyjne, realizując jednocześnie kierunek działania wpływają na osiągnięcie założonego celu rewitalizacji. Zobrazowana na poniższym diagramie, przyjęta logika rewitalizacji ma na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.

Rysunek 4. Logika rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Potrzeby rewitalizacyjne gminy Głuszyca zostały zdiagnozowane na podstawie warsztatów problemowych i strategicznych z interesariuszami rewitalizacji oraz badania ankietowego mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych wyznaczone zostały trzy cele[1] rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań.

[1] W związku z koniecznością zapewnienia skoncentrowanych działań publicznych i prywatnych, umożliwiających wielowymiarową rewitalizację wyznaczonego obszaru, określono cele dla sfery społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej (zwierającej sferę środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną).

Tabela 16. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Cel rewitalizacji	Kierunek działań
Cel 1: Podniesienie poziomu i jakości życia na Obszarze Rewitalizowanym	1.1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz budowa pozytywnego wizerunku OR
	1.2. Ograniczenie sfery ubóstwa poprzez rozwój usług społecznych sprzyjających włączeniu społecznemu i wzmocnienie rynku pracy
	1.3. Poprawa bezpieczeństwa na OR
Cel 2: Trwały rozwój gospodarczy OR	2.1. Wzmocnienie funkcji turystycznej ma OR
	2.2. Rozwój infrastruktury otoczenia biznesu
Cel 3: Zrównoważony rozwój OR i jego dostosowanie do wyzwań cywilizacyjnych	3.1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej OR
	3.2. Rozwój wysokiej jakości infrastruktury społecznej
	3.3. Modernizacja przestrzeni publicznej i jej dostosowanie do potrzeb mieszkańców
	3.4. Podniesienie jakości środowiska naturalnego na OR

Źródło: opracowanie własne.

CEL 1: PODNIESIENIE POZIOMU I JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARZE REWITALIZOWANYM

W ramach niniejszego celu podjęte zostaną działania, które poprzez wzmocnienie kapitału społecznego, rozwój wysokiej jakości usług społecznych i poprawę bezpieczeństwa mieszkańców doprowadzą do podniesienia poziomu i jakości życia na Obszarze Rewitalizowanym.

Prawidłowo realizowana polityka rozwoju lokalnego powinna opierać się na współdziałaniu i szerokiej aktywności mieszkańców. Niestety na OR mieszkańcy w niezadawalającym zakresie angażują się w sprawy lokalnej społeczności.

Bardzo ważnym zadaniem realizowanym w ramach niniejszego celu będzie przezwyciężenie powyższego zjawiska. Podjęte zostaną działania zmierzające do wzmocnienia kapitału społecznego i pogłębienie integracji społecznej mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego. Jednocześnie kreowane będą bodźce pobudzające aktywność mieszkańców i umożliwiające wspólne działanie na rzecz rozwoju Obszaru.

Szczególny nacisk położony zostanie na rozwój edukacji. Dla zapewnienia wysokiej jakości usług edukacyjnych, powinny zostać podjęte działania zmierzające zarówno do rozbudowy/modernizacji infrastruktury edukacyjnej, jak również do wzmocnienia istniejącej oferty zajęć edukacyjnych. Równocześnie wskazany jest rozwój szkoleń skierowanych do osób dorosłych, podnoszących ich kwalifikacje i poprawiających ich pozycję na rynku pracy.

Realizacja przyjętego celu wymaga także aktywnych działań prozdrowotnych. Skoordynowana polityka zdrowotna powinna objąć zarówno poprawę dostępności do wysokiej jakości usług medycznych, jak i profilaktykę zdrowotną.

Ważnym wyzwaniem jakie poruszono w niniejszym dokumencie jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego, poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. Działania te zmierzać będą zarówno do eliminacji aktów wandalizmu i przestępstw przeciwko mieniu, jak i do profilaktyki antyalkoholowej.

Tabela 17. Skala potrzeb rewitalizacyjnych w sferze społecznej

Kierunek działań	Skala potrzeb (średnia, duża, bardzo duża)
1.1 Wzmocnienie kapitału społecznego oraz budowa pozytywnego wizerunku OR	Bardzo duża
1.2 Ograniczenie sfery ubóstwa poprzez rozwój usług społecznych sprzyjających włączeniu społecznemu i wzmocnienie rynku pracy	Duża
1.3 Poprawa bezpieczeństwa na OR	Duża

Źródło: opracowanie własne.

Kierunek działania 1.1. Wzmocnienie kapitału społecznego oraz budowa pozytywnego wizerunku OR

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy na Obszarze Rewitalizowanym występuje problem z niezadawalającym poziomem kapitału społecznego. Skutkuje to m.in. niską aktywnością społeczną, zwłaszcza ludzi młodych. Jednocześnie mieszkańcy OR nie czują więzi z miejscem zamieszkania i nie utożsamiają się z nim.

W rezultacie w ramach przedmiotowego działania konieczne jest wsparcie wszelkich inicjatyw społecznych mających na celu aktywizację mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego. Wyzwolenie endogennej energii pozwoli wzmocnić lokalną tożsamość i poczucie współodpowiedzialności za stan oraz funkcjonowanie OR.

W pierwszej kolejności aktywizacja musi dotyczyć mieszkańców dotychczas biernych nie zaangażowanych w życie lokalnej społeczności. Należy przy tym podkreślić, że bierność

niejednokrotnie jest efektem wykluczenia społecznego wynikającego z niepełnosprawności lub ubóstwa. W rezultacie rewitalizacja powinna doprowadzić do reintegracji społecznej mieszkańców.

Realizując niniejsze działanie należy skoncentrować się na zwiększeniu zakresu współdecydowania i współodpowiedzialności mieszkańców za losy Obszaru. Służyć temu powinno utworzenie budżetu obywatelskiego ze środkami wydzielonymi wyłącznie dla Obszaru Rewitalizowanego. Mieszkańcy sami wybraliby cele na jakie przeznaczona zostałoby część środków budżetowych Gminy. Dałoby to pełniejszą możliwość realizacji projektów sprzyjających aktywizacji i integracji.

Odzwierciedleniem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych (NGO). Organizacje te działają blisko społeczeństwa, a tym samym mogą efektywnie realizować wybrane zadania publiczne. W rezultacie są one kluczowym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej, jednocześnie przez wspólne działania aktywizują i integrują miejscową społeczność. Na terenie Obszaru Rewitalizowanego należy z jednej strony wzmacniać już istniejące i aktywnie działające organizacje pozarządowe, a z drugiej strony wskazane byłoby stworzenie warunków dla rozwoju nowych NGO.

Aktywnym organizacjom należałoby delegować uprawnienia z zakresu zadań publicznych, takie jak np. opieka nad osobami wykluczonymi i ich aktywizacja. Szczególne wsparcie należy kierować do organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych.

W ramach realizacji niniejszego działania należy również zintensyfikować wspólne działania mieszkańców zmierzające do budowy pozytywnego wizerunku Obszaru Rewitalizowanego. Mieszkańcy muszą poczuć więź z miejscem, w którym żyją.

Kierunek działania 1.2. Ograniczenie sfery ubóstwa poprzez rozwój usług społecznych sprzyjających włączeniu społecznemu i wzmocnienie rynku pracy

Sytuacja społeczno-gospodarcza Obszaru Rewitalizowanego wynika m.in. z jakości kapitału ludzkiego. Wpływ na budowanie kapitału ludzkiego ma efektywnie funkcjonujący system edukacji.

Wysoka jakości usług edukacyjnych zależy od stanu infrastruktury edukacyjnej oraz realizowanych programów edukacyjnych. Dlatego też należy poszerzyć i rozwinąć aktualną ofertę zajęć uzupełniających. Szczególną opieką powinno się otoczyć dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Jednocześnie, należy podjąć działania zmierzające do upowszechnienia wychowania przedszkolnego. W tym celu winno się podkreślać jego rolę w wyrównywaniu szans edukacyjnych.

Trudno jest realizować zasadę włączenia społecznego bez zagwarantowania dostępu do wysokiej jakości usług medycznych. W tym celu konieczne są zarówno inwestycje

w infrastrukturę zdrowotną, jak i działania zmierzające do poszerzenia istniejącej oferty medycznej. Poprawie powinna ulec dostępność oraz jakość usług świadczonych przez zakłady podstawowej opieki medycznej. Większy nacisk należy położyć na dostęp do lekarzy specjalistów.

Na poziom życia mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego wpływa także jakość oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Niestety diagnoza wykazała braki w niniejszym zakresie. W rezultacie konieczne jest połączenie działań „twardych" zmierzających do rozbudowy infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej z „miękkimi" służącymi rozwojowi oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Jednocześnie konieczny jest rozwój oferty szkoleniowej skierowanej do osób dorosłych. Zdiagnozowany na Obszarze Rewitalizowanym problem luki na rynku pracy ma swoje źródło m.in. w nieadekwatnych do oczekiwań pracodawców kwalifikacjach zawodowych mieszkańców. Sytuacja ta wynika z ciągłych zmian popytu przedsiębiorstw na określony typ kwalifikacji zawodowych, co wymusza elastyczność po stronie pracobiorców oraz gotowość do stałej adaptacji. W rezultacie konieczne jest opracowanie i wdrożenia modelu *„uczenia się przez całe życie"*.

Kierunek działania 1.3. Poprawa bezpieczeństwa na OR

Jednym z ważniejszych wyzwań jakie poruszono w niniejszym dokumencie jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego, poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. Działania te zmierzać będą zarówno do eliminacji aktów wandalizmu i przestępstw przeciwko mieniu, jak i do profilaktyki antyalkoholowej.

Realizacja działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa na Obszarze Rewitalizowanym wymaga współpracy mieszkańców ze służbami mundurowymi. Mieszkańcy muszą w większym niż obecnie zakresie przejąć odpowiedzialność za przestrzeganie porządku na OR. W tym celu konieczna jest stała współpraca pomiędzy mieszkańcami a policją. Równocześnie należy zwiększyć częstotliwość patroli policyjnych.

Należy także wzmocnić monitoring przestrzeni publicznej, poprzez instalacje (w miarę możliwości) kamer.

Jednocześnie winno się rozwijać profilaktykę antyalkoholową skierowaną w pierwszej kolejności do młodzieży szkolnej. Działaniom tym służyć może rozwój poradnictwa specjalistycznego oraz tworzenie punktów wsparcia. Jednocześnie pamiętać należy, że ważną rolę w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom społecznym powinna odgrywać rodzina.

CEL 2: TRWAŁY ROZWÓJ GOSPODARCZY OR

Rozwój Obszaru Rewitalizowanego wymaga podjęcia działań zmierzających do aktywizacji i efektywnego wykorzystania jego endogennego potencjału.

Podstawą systemu gospodarczego na OR musi stać się sprawnie funkcjonujący sektor przedsiębiorstw, w tym zwłaszcza mikro i małych. Z uwagi na bariery spowalniające rozwój przedsiębiorczości na analizowanym Obszarze, konieczna jest aktywna rola władz lokalnych, w zakresie kreowania warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Docelowo powinna zwiększyć się liczba podmiotów gospodarczych oraz zakres ich współpracy. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga wsparcia podmiotów za pomocą instrumentów interwencjonizmu samorządowego, w tym ulg podatkowych.

W ramach niniejszego celu należy podjąć kompleksowe działania zmierzające do poprawy stanu i sposobu funkcjonowania infrastruktury gospodarczej. Szczególnie wskazany jest rozwój infrastruktury służącej branży turystycznej. Branża ta ma kluczowe znaczenie dla rozwoju miejscowej gospodarki.

Wzmocnienie systemu gospodarczego OR wymaga również pobudzenia i kreowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Powyższemu celowi służyć powinna poprawa dostępności do profesjonalnych usług wspierających przedsiębiorstwa oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB).

Równocześnie rozwój gospodarczy Obszaru Rewitalizowanego powinien zostać wsparty aktywnymi działaniami promocyjnymi.

Tabela 18. Skala potrzeb rewitalizacyjnych w sferze gospodarczej

Kierunek działań	Skala potrzeb (średnia, duża, bardzo duża)
2.1. Wzmocnienie funkcji turystycznej na OR	Duża
2.2. Rozwój infrastruktury otoczenia biznesu	Duża

Źródło: opracowanie własne.

Kierunek działania 2.1. Wzmocnienie funkcji turystycznej ma OR

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy na Obszarze Rewitalizowanym istnieje potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji. Wykorzystanie niniejszego potencjału wymaga jednak podjęcia szeregu inwestycji i to zarówno przez władze samorządowe, jak i przez przedsiębiorców.

Szczególnie wskazany jest rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Jednak pamiętać należy, że sprawne funkcjonowanie powyższej branży wymaga także rozwoju przedsiębiorstw oferujących komplementarne produkty i usługi, w tym produkty regionalne i lokalne.

Poprawa konkurencyjności branży turystycznej wymaga działań zmierzających do poszerzenia zakresu funkcjonalnego oraz dostępności i jakości już istniejącej infrastruktury oraz skoordynowanej budowy nowych urządzeń. Muszą powstać trasy łączące zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych. Jednocześnie wskazana jest restauracja zabytków, będących zarówno własnością publiczną jak i prywatną.

Wzdłuż szlaków należy stawiać obiekty małej architektury dające możliwość wypoczynku i schronienia. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny zostać zlokalizowane miejsca parkingowe oraz stojaki na rowery.

Warto także rozważyć możliwość opracowania systemu bodźców wspierających inwestycje zmierzające do powstawania miejsc noclegowych oraz usług gastronomicznych.

Kierunek działania 2.2. Rozwój infrastruktury otoczenia biznesu

Rozwój gospodarczy na Obszarze Rewitalizowanym wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do efektywnego wykorzystania endogennego potencjału Obszaru.

Istotą systemu gospodarczego jest konkurencyjny sektor przedsiębiorstw. Szczególną rolę odgrywają w nim mikro i małe firmy, decydujące o lokalnej strukturze gospodarczej oraz koniunkturze na rynku pracy. Z uwagi na zdiagnozowane bariery spowalniające rozwój przedsiębiorczości na analizowanym Obszarze, konieczne są aktywne działania władz gminnych, w zakresie kreowania warunków sprzyjających ekspansji przedsiębiorczości.

Docelowo powinna zwiększyć się liczba podmiotów gospodarczych. Wzmocnieniu musi ulec również konkurencyjność podmiotów zlokalizowanych na terenie OR, co osiągnąć można poprzez rozwój współpracy np. w ramach sieci. Osiągnięcie powyższego celu wymaga wsparcia podmiotów za pomocą instrumentów interwencjonizmu samorządowego, w tym ulg podatkowych.

Szczególne znaczenie dla pobudzania przedsiębiorczości będzie miała elastyczna polityka podatkowa związana z systemem ulg w podatku od nieruchomości dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz osób zamierzających rozwinąć działalność.

Realizacja niniejszego celu wymaga również intensyfikacji działań zmierzających do poprawy stanu i sposobu funkcjonowania infrastruktury gospodarczej. Szczególnie wskazany jest rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość. W przyszłości należy rozważyć możliwość utworzenia inkubatora przedsiębiorczości oraz miejsca, w którym oferowane byłby produkty regionalne i lokalne.

Powyższemu celowi służyć powinna także poprawa dostępności do profesjonalnych usług wspierających przedsiębiorstwa. Z uwagi na fakt, iż tego rodzaju usługi oferują instytucje otoczenia biznesu, umożliwienie lokalnym firmom regularnych kontaktów z tymi podmiotami winno być uznane za istotny kierunek aktywności liderów procesu rewitalizacji.

CEL 3: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OR I JEGO DOSTOSOWANIE DO WYZWAŃ CYWILIZACYJNYCH

Zrównoważony rozwój OR wymaga podjęcia inwestycji zmierzających do rozbudowy i modernizacji infrastruktury społecznej, technicznej i środowiskowej.

Niestety przeprowadzona diagnoza wykazała znaczne braki w niniejszym zakresie, dlatego też konieczne jest podjęcia działań związanych z kompleksową poprawą stanu powyższej infrastruktury.

Sanacji musi ulec przestrzeń publiczna. W tym celu wskazana jest odnowa budynków oraz małej infrastruktury i to zarówno pod względem funkcjonalnym, jak i w celu podniesienia ich atrakcyjności wizualnej. Konieczne są również działania zmierzające do budowy/modernizacji placów zabaw, parków, skwerów, tak aby mogły one skutecznie pełnić funkcje rekreacyjną i integracyjną.

Wskazana jest także modernizacja dróg oraz ciągów pieszo-jezdnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą. Bez zapewnienia odpowiedniej dostępności komunikacyjnej Obszaru Rewitalizowanego, w tym za pomocą transportu zbiorowego nie da się osiągnąć wzrostu jakości życia mieszkańców. Modernizacji dróg, towarzyszyć powinna budowa/modernizacja chodników i ścieżek rowerowych.

Przyspieszenia cywilizacyjnego nie da się osiągnąć bez inwestycji w infrastrukturę społeczną. Inwestycje te powinny ułatwić dostęp mieszkańcom Obszaru Rewitalizowanego do wysokiej jakości usług.

Jednocześnie należy zintensyfikować działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego. Wysoka jakość środowiska wymaga zastosowania przez mieszkańców nowoczesnych i proekologicznych systemów grzewczych. Równocześnie poprawie powinna ulec efektywność energetyczna budynków. Troska o środowisko naturalne sprawia, że w ramach niniejszego celu należy również podjąć działania zmierzające do rozbudowy sieci gazowej. Zgodnie z oczekiwaniami samych mieszkańców należy podjąć działania zmierzające do przystosowania gminy do zmian klimatu w zakresie usprawnienia gospodarki wodnej i przeciwdziałania powodziom.

Tabela 19. Skala potrzeb rewitalizacyjnych w sferze przestrzennej

Kierunek działań	Skala potrzeb (średnia, duża, bardzo duża)
3.1 Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej OR	Duża
3.2 Rozwój wysokiej jakości infrastruktury społecznej	Duża
3.3 Modernizacja przestrzeni publicznej I jej dostosowanie do potrzeb mieszkańców	Bardzo duża
3.4 Podniesienie jakości środowiska na OR	Bardzo duża

Źródło: opracowanie własne.

Kierunek działania 3.1. Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej OR

Trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego Obszaru Rewitalizowanego nie da się osiągnąć bez rozwiniętej infrastruktury drogowej. Infrastruktura ta powinna zapewnić zarówno wewnętrzną spójność, jak i zewnętrzną dostępność komunikacyjną OR.

Dodatkowo należy podkreślić, że efektywnie funkcjonująca infrastruktura drogowa podnosi standard życia mieszkańców oraz uelastycznia rynek pracy, prowadząc tym samym do redukcji bezrobocia. Podsumowując wpływa ona na atrakcyjność Obszaru jako miejsca zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Rozwój niniejszej infrastruktury wymaga przede wszystkim podjęcia działań zmierzających do wyraźnej i odczuwalnej poprawy stanu dróg lokalnych oraz ciągów komunikacyjnych.

Równocześnie inwestycjom w modernizację infrastruktury drogowej powinny towarzyszyć działania zmierzające do budowy i przebudowy infrastruktury towarzyszącej. Osiągnięcie niniejszego celu wymaga m.in. modernizacji chodników. Wysokiej jakości chodniki powinny stać się normą na Obszarze Rewitalizowanym.

Konieczne jest również podjęcie działań zmierzających do rozwoju ścieżek rowerowych. Inwestycje te poprawią stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), a także zwiększą bezpieczeństwo użytkowników dróg.

Równocześnie należy podjąć działania zmierzające do tworzenia nowych i modernizacji istniejących miejsc parkingowych służących mieszkańcom, przedsiębiorcom i odwiedzającym. Jak wykazała diagnoza ich obecna liczba oraz ich stan techniczny nie odpowiada potrzebom mieszkańców.

Realizacja niniejszego działania wymaga również reorganizacji transportu zbiorowego. W tym celu konieczna będzie współpraca z przewoźnikami świadczącymi usługi transportu zbiorowego. Wskazane są działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji, m.in. poprzez dostosowanie sieci i częstotliwości połączeń do oczekiwań mieszkańców. Szczególnie ważne będzie usprawnienie połączeń komunikacyjnych z Wałbrzychem.

Kierunek działania 3.2. Rozwój wysokiej jakości infrastruktury społecznej

W ramach niniejszego działania podejmowane będą inwestycje zmierzające do rozwoju szeroko rozumianej infrastruktury społecznej w tym: infrastruktury edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej. Inwestycje te nie tylko ułatwią dostęp mieszkańcom Obszaru Rewitalizowanego do infrastruktury społecznej, ale również pomogą w uporządkowaniu i zagospodarowaniu przestrzeni publicznej.

Realizacja niniejszego działania wymaga rozbudowy i modernizacji istniejących obiektów oświatowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na konieczność zwiększenia liczby sal lekcyjnych. Jednocześnie istniejące sale powinny być sukcesywnie modernizowane i doposażone w nowoczesne pomoce naukowe.

Istotne znaczenie dla realizacji niniejszego działania ma również rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, która jednocześnie powinna pełnić funkcje integracyjną lokalnej społeczności. Nowo powstałe oraz zmodernizowane obiekty, nie tylko zaktywizują mieszkańców, ale także posłużą integracji międzypokoleniowej.

W ramach niniejszego działania należy także rozbudować i zmodernizować boiska sportowe oraz place zabaw. Jednocześnie place zabaw i boiska powinny zostać zaopatrzone w nowe urządzenia umożliwiające wszechstronne korzystanie z nich.

Kierunek działania 3.3. Modernizacja przestrzeni publicznej i jej dostosowanie do potrzeb mieszkańców

Stan przestrzeni publicznej rzutuje na poziom i jakość życia mieszkańców Obszaru Rewitalizowanego.

Poprawa jakości przestrzeni publicznej wymaga kompleksowych działań obejmujących renowację i modernizację zdegradowanych budynków mieszkalnych, budynków instytucji publicznych oraz obiektów turystycznych i rekreacyjnych. Równocześnie poprawie musi ulec zagospodarowanie terenów publicznych. W rezultacie podjęte działania powinny doprowadzić do uporządkowania i uatrakcyjnienia przestrzeni publicznej.

Jednocześnie z uwagi na obserwowaną degradację obiektów małej architektury konieczne są działania zmierzające do ich modernizacji. Dysonans, jaki budzi zaniedbana infrastruktura, znacząco obniża walory (także turystyczne) Obszaru oraz negatywnie wpływa na jego percepcję z perspektywy mieszkańców (jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej).

Do realizowanych w ramach niniejszego działania inwestycji zaliczyć należy również zagospodarowanie istniejącej oraz budowę nowej infrastruktury na potrzeby obsługi lokalnej społeczności. W tym celu należy dążyć do rozwoju terenów zielonych. Priorytetowo powinny zostać potraktowane działania przywracające przestrzeni pierwotne funkcje oraz poprawiające spójność Obszaru. Konieczna jest również rozbudowa infrastruktury umożliwiającej prawidłowe korzystnie z powyższych miejsc.

Kierunek działania 3.4. Podniesienie jakości środowiska naturalnego na OR

Jak wynika z diagnozy Obszar Rewitalizowany boryka się z problemem niezadawalającego stanu środowiska naturalnego.

Odpowiedzią na istniejącą sytuację powinny być działania zmierzające do rozbudowy i modernizacji infrastruktury sieciowej oraz poprawy efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej. Równocześnie wskazana jest wymiana energochłonnego oświetlenia, co sprzyjać będzie ograniczeniu niskiej emisji.

Ważnym działaniem służącym realizacji niniejszego działania będzie rozbudowa sieci gazowej.

Równocześnie poprawie musi ulec efektywność energetyczna budynków. Aktualny ich stan jest w znacznym stopniu niezadawalający i sprzyja zjawisku niskiej emisji. W rezultacie konieczna jest promocja i wsparcie działań zmierzających do zastosowania przez mieszkańców, przedsiębiorców i podmioty publiczne nowoczesnych i proekologicznych systemów grzewczych.

Należy również zredukować nadmierne zużycie energii, poprzez wymianę energochłonnego oświetlenia. Wymiana ta powinna zostać połączona z inwestycjami w rozbudowę ciągów pieszo – jezdnych i ścieżek rowerowych.

Dla zrównoważonego rozwoju Obszaru Rewitalizacji ważne będą również inwestycje w niebieską infrastrukturę, przedsięwzięcia związane z zaopatrzeniem w wodę oraz inicjatywy zmierzające do zwiększenia retencji i zagospodarowana wód opadowych.

KOMPLEMENTARNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

W celu weryfikacji powiązań niniejszego programu z dokumentami planistycznymi gminy Głuszyca analizie poddano tekst i rysunek Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przyjętego Uchwałą Nr XLIV/302/2017 Rady Miejskiej Głuszycy z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Głuszyca. Gminny Program Rewitalizacji nie narusza ustaleń ww. studium, w związku z powyższym nie zachodzi konieczność wprowadzania w nim zmian.

GPR oraz zawarte w nim projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne są również zgodne z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przyjętego na mocy Uchwały nr XVI/77/2011 Rady Miejskiej w Głuszycy z dnia 28 października 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Głuszyca z późniejszymi zmianami przyjętymi uchwałami numer: LXXVII/301/2014 z dnia 14 listopada 2014 r.; nr XXXIII/226/2017 z dnia 31 stycznia 2017 r.; XLVI/318/2017 z dnia 29 grudnia 2017 r.; nr XXXI/235/2021 z dnia 26 stycznia 2021 r.

Wskazane powyżej, obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są zgodne z niniejszym Gminnym Programem Rewitalizacji. Zgodne z GPR są także plany miejscowe opracowywane na obszarze rewitalizacji w chwili uchwalania Programu. W związku z tym nie wskazuje się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany. Nie przewiduje się także konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ponadto dokonano powiązania przyjętych celów rewitalizacyjnymi z celami rozwojowymi dla gminy Głuszyca zawartymi w Strategii Rozwoju Gminy Głuszyca na lata 2021-2027.

Komplementarność zaproponowanych kierunków działań wobec wspomnianych dokumentów zawiera poniższa tabela.

Tabela 20. Powiązania proponowanych celów rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Dokument planistyczny / Cele rewitalizacji	Strategia Rozwoju Gminy Głuszyca na lata 2021-2027	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Głuszyca
Cel 1. Podniesienie poziomu i jakości życia na Obszarze Rewitalizowanym	Cel 2. Poprawa jakości życia i świadczonych usług społecznych Cel 5. Intensyfikacja współpracy i doskonalenie zarzadzania	Cele społeczne
Cel 2. Trwały rozwój gospodarczy OR	Cel 3. Utworzenie Głuszyckiego Centrum Turystycznego Cel 4. Rozwój przedsiębiorstw kreowanych przez rodzimy biznes i zewnętrznych inwestorów strategicznych	Cele ekonomiczne Cele kulturowe
Cel 3. Zrównoważony rozwój OR i jego dostosowanie do wyzwań cywilizacyjnych	Cel 1. Dostępna i elastyczna przestrzeń z efektywną infrastrukturą Cel 3. Utworzenie Głuszyckiego Centrum Turystycznego	Cele społeczne Cele ekologiczne Cele kulturowe Cele przestrzenne

Źródło: opracowanie własne.

Spójność celów i problemów

Jednym z elementów prac nad GPR w gminie Głuszyca była diagnoza głównych problemów występujących na obszarze rewitalizacji. Identyfikacja problemów bazowała na analizie mierników rozwoju oraz danych wynikających z ankiet i była przedmiotem warsztatów w trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych. Wykorzystując metodę partycypacji społecznej połączoną z moderowaną dyskusją ustalono najważniejsze problemy, które następnie zostały pogrupowane i zaakceptowane przez interesariuszy rewitalizacji. W dalszej kolejności zdiagnozowane problemy służyły jako podstawa do ustalenia Celów programu. Poniżej przedstawiono tabelę, w której zaprezentowano logikę interwencji GPR, która dowodzi, że zaproponowane cele GPR zostały sformułowane na podstawie zdiagnozowanych problemów i są z nimi spójne. Literą X w tabeli oznaczono problemy adekwatne do zaproponowanych celów GPR w gminie Głuszyca.

Tabela 21. Matryca problemów i celów rewitalizacyjnych

Sfera	Problemy	Cel 1	Cel 2	Cel 3
Sfera Społeczna	Migracja młodych	X	X	
	Starzejące się społeczeństwo	X		
	Ubóstwo	X		
	Alkoholizm	X		
	Przemoc	X		
	Dewastacja mienia lokalnego	X		X
	Niska aktywność społeczna	X	X	
	Brak inicjatyw społecznych młodego pokolenia	X		
	Słomiany zapał	X		
	Brak lokalnego patriotyzmu (tożsamości lokalnej)	X		
	Brak poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania	X		
	Brak poczucia przynależności społecznej	X		
	Bezrobocie	X	X	
	Roszczeniowa postawa społeczna	X		
Sfera Gospodarcza	Mała ilość przedsiębiorców związanych z obsługą ruchu turystycznego, np. noclegi, gastronomia		X	
	Brak hotelu (miejsc noclegowych o wysokim standardzie)		X	X
	Niewystarczająca ilość miejsc noclegowych		X	
	Niski stopień przedsiębiorczości	X	X	
	Niestabilna sytuacja gospodarcza		X	
	Brak inkubatorów przedsiębiorczości		X	
	Brak infrastruktury wsparcia biznesu		X	
	Brak infrastruktury targowej		X	
Sfera Przestrzenna	Niska jakość nawierzchni drogowych i chodnikowych			X
	Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych			X
	Niewyremontowane parkingi (np. przy Szkole Podstawowej nr 2)			X
	Brak infrastruktury turystycznej towarzyszącej (ławeczki, wiaty)			X
	Brak ścieżek rowerowych, bezpiecznych dla użytkowników			X
	Brak miejsc integracji społeczności lokalnej	X		X
	Brak boisk przy Szkole Podstawowej nr 3			X
	Brak zagospodarowania otoczenia żłobka (plac zabaw, parking, dojazdy)			X
	Niewystarczająca dostępność komunikacyjna (np. dojazdy do Wałbrzycha)			X
	Brak ścisłego rynku	X		X
	Niewystarczająca ilość i zagospodarowanie terenów zielonych	X		X
	Brak dostosowania przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami (np. niepełnosprawnych, z wózkami)	X		X
	Brak miejsc na kempingi		X	X
Sfera Środowiskowa	Brak oświetlenia ulicznego na niektórych ulicach np. Włókniarzy, Parkowa, Cmentarna			X
	Niska jakość budynków mieszkalnych - wysoka energochłonność			X
	Duża ilość "kopciuchów" (pieców na węgiel)			X
	Niska emisja			X
	Brak infrastruktury gazowej na ul. Kolejowa			X
	Brak infrastruktury kanalizacyjnej na ul. Chrobrego			X

Sfera Techniczna	Zdezelowane obiekty sportowo - rekreacyjne	X		X
	Brak zewnętrznej infrastruktury dla organizacji imprez kulturalnych (np. Amfiteatr)	X		X
	Niewystarczająca infrastruktura edukacyjna (brakuje sal lekcyjnych)	X		X
	Niewystarczająca liczba miejsc opieki nad dziećmi (żłobek, przedszkole)	X		X

Źródło: opracowanie własne.

5. Rozdział: Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że obowiązkowym elementem gminnego programu rewitalizacji jest lista planowanych podstawowych przedsięwzięć (projektów) rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, zgodnie z Ustawą, powinien zawierać: nazwę, wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Ponadto w GPR powinny się również znaleźć informacje na temat mechanizmów integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych i zdefiniowanych kierunków działań, a także szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych.

INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

Indykatywne ramy finansowe realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca wynikają ze zgłoszonych i zaakceptowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Projekty/przedsięwzięcia zostały zgłoszone przez interesariuszy rewitalizacji w procedurze otwartego naboru z wykorzystaniem fiszki projektu rewitalizacyjnego. O możliwości zgłaszania projektów wnioskodawcy zostali poinformowani za pośrednictwem wystosowanych pism oraz strony internetowej gminy. Przyjęta przez gminę Głuszyca procedura naboru była przejrzysta, powszechnie dostępna i niedyskryminująca m.in. dlatego, że system informatyczny służący do zgłaszania projektów/przedsięwzięć został udostępniony pod ogólnodostępnym adresem https://gluszyca-projekty.webankieta.pl/.

W związku z przyjętą metodologią uspołecznienia procesu przygotowania GPR, projektowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne były przedmiotem dyskusji w trakcie warsztatów. W wyniku podjętych wówczas ustaleń nabór projektów został przedłużony w celu uzyskania dodatkowych projektów / przedsięwzięć potrzebnych do osiągniecia pożądanego efektu rewitalizacji. W dalszej kolejności zgłoszone przedsięwzięcia / projekty rewitalizacyjne zostały poddane analizie ze względu na ich kwalifikowalność do realizacji. Brano pod uwagę: realizację celów GPR, skalę oddziaływania na obszar rewitalizacji oraz harmonogram wdrażania. Na tej podstawie opracowano listę podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (załącznik nr 1) oraz charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących zdefiniowane kierunki działań. Podsumowanie wartości zgłoszonych projektów tworzy indykatywne ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji.

Tabela 22. Indykatywne ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji gminy [PLN]

Cel GPR	Źródła finansowania		Razem
	Śr. Zewnętrzne	Śr. Własne	
Cel nr 1	3 128 000,00	552 000,00	3 680 000,00
Cel nr 2	11 500 000,00	11 500 000,00	23 000 000,00
Cel nr 3	164 444 000,00	70 476 000,00	234 920 000,00
Ogółem	**179 072 000,00**	**82 528 000,00**	**261 600 000,00**

Źródło: opracowanie własne.

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Wszystkie projekty, znajdujące się na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wpisują się w cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, które zostały wyznaczone na podstawie zdiagnozowanych problemów. W procedurze opisanej w powyższym podrozdziale zgłoszono 102 przedsięwzięcia rewitalizacyjne na łączną kwotę ponad 261 mln PLN. Zdecydowanie najwięcej przedsięwzięć (95%) wpisuje się w cel nr 3 - Zrównoważony rozwój Obszaru Rewitalizacji i jego dostosowanie do wyzwań cywilizacyjnych. Wnika to z faktu, iż cel nr 3 został zdefiniowany na podstawie zidentyfikowanych problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Jednakże najważniejszym czynnikiem warunkujących tak dużą liczbę projektów są ogromne potrzeby występujące na obszarze rewitalizacji zwłaszcza w zakresie rozbudowy, modernizacji i termomodernizacji tkanki mieszkaniowej. Świadczą o tym 82 zgłoszone przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji budynków mieszkalnych (często zabytkowych). Łącznie w sferze technicznej zgłoszono 85 przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W czterech pozostałych sferach planowana jest realizacja 17 projektów, w tym w sferze: środowiskowej – 1; przestrzenno-funkcjonalnej – 10; gospodarczej – 1 i społecznej – 5.

Szczegółowe informacja na temat opisanych powyżej projektów znajdują się na liście planowanych, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszego GPR.

Należy pamiętać, że na terenie objętym procesem rewitalizacji występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych na tych obszarach podlega reżimowi Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne. W związku z powyższym niektóre z inwestycji będą wymagały uzyskania pozwolenia wodnoprawnego oraz konieczne będzie zastosowanie odpowiednich materiałów, technologii i urządzeń, tak by nie doprowadzać do pomnażania strat w wyniku kolejnych powodzi.

Ponadto w przypadku przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych na terenie układu urbanistycznego objętego ochroną konserwatorską konieczne będą uzgodnienia z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Natomiast budynki, które są ujęte w wykazie obiektów zabytkowych, czyli podlegają indywidualnej ochronie konserwatorskiej, będą rewitalizowane z uwzględnieniem określonych warunków konserwatorskich.

Dodatkowo przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych określonych w załączniku nr 1: ,,Lista planowanych, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych" należy wziąć pod uwagę przepisy dotyczących ochrony przeciwpożarowej ujęte w:

1. Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. 2009 r. Nr 124, poz. 1030),
2. Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. 201 O nr 109 poz. 719),
3. Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2019 poz. 1065).

CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji, o których mowa w rozdziale 5, niniejszy Program charakteryzuje poniższe typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Celem realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w ramach poniższych typów jest niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych realizowanych przez różnych interesariuszy. Warunkiem realizacji pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie urzeczywistnianie kierunków działań oraz wpływ na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Skala oraz zakres działań mogą być bardzo różne w zależności od specyfiki danego przedsięwzięcia. Zakłada się, że znacząca liczba przedsięwzięć będzie dotyczyć lokalnych inicjatyw oddziałujących na sytuacje kryzysowe m.in. niską aktywność społeczną, ubóstwo, niski stan techniczny obiektów etc. Na obecnym etapie nie jest możliwe określenie precyzyjnej listy konkretnych przedsięwzięć, które będą mogły być realizowane przez różnych interesariuszy procesu rewitalizacji.

Tabela 23. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Sfera	Cel rewitalizacji	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Społeczna	Cel 1: Podniesienie poziomu i jakości życia na Obszarze Rewitalizowanym	Programy wspierające bezrobotnych, w szczególności bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, obejmujące m.in. uzyskiwanie kwalifikacji z zakresu zawodów pożądanych przy prowadzonych inwestycjach w ramach rewitalizacji
		Formy animacji kultury, działania na rzecz żywego uczestnictwa w kulturze
		Programy wspierające, aktywizacyjne i budujące kompetencje wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
		Przedsięwzięcia promujące edukację pozaformalną i ustawiczną oraz budujące poczucie tożsamości lokalnej

Gospodarcza	Cel 2: Trwały rozwój gospodarczy OR	Działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju
		Inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym z sektorów kreatywnych na rzecz poprawy efektywności ich działalności w obszarze rewitalizacji
		Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród dzieci i młodzieży
Infrastrukturalna	Cel 3: Zrównoważony rozwój OR i jego dostosowanie do wyzwań cywilizacyjnych	Inicjatywy lokalne na rzecz bezpośredniego otoczenia
		Przedsięwzięcia promujące wizerunek centrum jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej
		Zachowanie i ochrona obiektów zabytkowych
		Programy poprawy termoizolacyjności nieruchomości oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii
		Programy wspierające poprawę i rozwój zieleni miejskiej (w tym na podwórkach) oraz promujące tworzenie zielono-niebieskiej infrastruktury
		Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych wokół instytucji publicznych
		Poprawa wyposażenia obszaru w niezbędną infrastrukturę sieciową, w tym: ciepłowniczą, gazową i teletechniczną
		Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i turystycznej
		Inwestycje służące rozwojowi i podnoszeniu jakości zasobu mieszkaniowego

Źródło: opracowanie własne.

MECHANIZMY INTEGROWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Mechanizm integrowania działań, służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, oraz projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych bazuje na przyjętej logice rewitalizacji oraz scharakteryzowanym, w rozdziale 7, systemie realizacji GPR. Podstawnym elementem zapewnienia integracji jest szczegółowa analiza zgłaszanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pod kątem:

- Zgodności z celami i kierunkami działań rewitalizacyjnych,
- Kompleksowości,
- Komplementarności,
- Koncentracji.

Kompleksowość przejawia się m.in. w całościowym zaplanowaniu działań rewitalizacyjnych odpowiadających na zdiagnozowane problemy, obejmujących wszystkie cele i kierunki działań oraz wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji. Tylko działania podjęte w tak kompleksowy sposób spowodują wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego.

Kompleksowość wymaga również uwzględnienia komplementarności pomiędzy projektami/ przedsięwzięciami w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym, a także finansowym. Zapewnienie kompleksowej i zintegrowanej interwencji przyczyni się do wzajemnej synergii projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz synchronizacji efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową w obszarze rewitalizacji.

W przypadku niniejszego dokumentu komplementarność stanowiła czynnik warunkujący umieszczenie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych na liście planowanych, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym miejscu należy zaznaczyć, że GPR jest dokumentem wieloletnim, a projekty / przedsięwzięcia mogą być zgłaszane na każdym etapie jego wdrażania. Część projektów / przedsięwzięć zostanie zgłoszona po zatwierdzeniu GPR, co wynika m.in. z: gotowości do realizacji, dostępności środków, konieczności ustanowienia partnerstwa. Oznacza to, że komplementarność należy rozpatrywać i oceniać również, a może przede wszystkim, w zakresie mechanizmów zapewniających jej występowanie.

Poniżej opisano komplementarność przedsięwzięć w pięciu obszarach.

1. Komplementarność przestrzenna – podstawowym mechanizmem zapewniającym komplementarność przestrzenną jest miejsce realizacji lub oddziaływania projektów / przedsięwzięć. Oznacza to, że wszystkie projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne muszą być realizowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub bezpośrednio na ten obszar oddziaływać wpisując się jednocześnie w zdefiniowane kierunki działań. W trakcie tworzenia GPR brano pod uwagę wzajemne przestrzenne powiązania pomiędzy projektami / przedsięwzięciami, również po to, aby oddziaływały one na cały obszar rewitalizacji. Realizowane to było między innym w trakcie warsztatów. Komplementarność przestrzenna między poszczególnymi projektami /przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi była weryfikowana na podstawie pkt. 6 Formularza projektu - przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, stanowiącego załącznik do niniejszego dokumentu.
2. Komplementarność problemowa – mechanizm zapewniający komplementarność problemową to warunek kwalifikowania do GPR tylko takich projektów, które realizują założenia GPR i dzięki temu rozwiązują zidentyfikowane na obszarze rewitalizowanym problemy. Wszystkie przedsięwzięcia wpisują się w cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, które zostały wyznaczone na podstawie zdiagnozowanych problemów. W związku z powyższym wszystkie projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i powinny doprowadzić do realizacji wizji opisanej w GPR. Na etapie tworzenia listy projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych wzajemne ich dopełnianie tematyczne było weryfikowana na podstawie pkt. 10 Formularza projektu - przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, stanowiącego załącznik do niniejszego dokumentu. Wzajemne dopełnianie się tematyczne projektów/ przedsięwzięć będzie analizowane również dla nowo zgłaszanych projektów/ przedsięwzięć do roku 2027. Jednocześnie warto zaznaczyć, że system realizacji GPR zapewnia powiązanie działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy, między innymi poprzez uwzględnienie kluczowej roli Rady Miejskiej, Burmistrza oraz Komitetu Rewitalizacji we wdrażaniu Programu.
3. Komplementarność proceduralno / instytucjonalna – mechanizm zapewniający ten rodzaj komplementarności został zagwarantowany dzięki uwzględnieniu

w dokumencie kluczowych podmiotów zaangażowanych w proces wdrażania GPR (Rada Miejska, Burmistrz, Komitet Rewitalizacji) oraz adekwatnych procedur w zakresie zarządzania. Warto podkreślić, że zaprojektowane procedury umożliwią koordynacje rewitalizacji ze strategicznymi zamierzeniami gminy. Ponadto na etapie przygotowywania GPR wszystkie projekty zostały zebrane i zatwierdzone w ramach przejrzystej, powszechnie dostępnej i niedyskryminującej procedury. Zgłoszone projekty były przedmiotem konsultacji społecznych, co gwarantowało prawidłowe uspołecznienie procesu i jednocześnie umożliwiło uwzględnienie aspektu komplementarności problemowej i przestrzennej.

4. Komplementarność międzyokresową – mechanizmem zapewniającym komplementarność międzyokresową jest właściwe ukierunkowanie wsparcia, które uwzględnia doświadczania wynikające z poprzedniego procesu rewitalizacji realizowanego w latach 2016 – 2020. Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zapewniają komplementarność międzyokresową, gdyż są spójne i powiązane z innymi przedsięwzięciami realizowanymi w gminie na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Głuszyca na lata 2016 – 2020, w ramach którego zostały zrealizowane takie projekty rewitalizacyjne jak:
   - „Sportowe Przedmieście – modernizacja boiska przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Głuszycy”,
   - Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w Gminie Głuszyca, poprzez modernizację i przebudowę dróg gminnych,
   - Eko Głuszyca – tu mieszkam, tu żyję – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
   - Udostępnienie turystyczne wieży Kościoła pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski w Głuszycy,
   - Kompleksowa rewitalizacja części wspólnych budynków wielorodzinnych wspólnot mieszkaniowych (lub termomodernizacja) wraz z odnową przestrzeni na obszarze rewitalizacji,
   - Integracja społeczna poprzez aktywne formy wypoczynku i rekreacji.

   Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne planowane do realizacji w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji realizują te same cele i rozwiązują podobne problemy na tym samym obszarze rewitalizacji w gminie Głuszyca.

5. Komplementarność Finansowa – mechanizmem zapewniającym komplementarność finansową jest przyjęta na etapie tworzenia GPR zasada, że zgłoszone do realizacji przedsięwzięcia / projekty będą finansowane z różnych źródeł zarówno krajowych i zagranicznych (w tym funduszy strukturalnych UE), zapewniając tym samym komplementarność finansową pomiędzy programami operacyjnymi oraz instrumentami krajowymi. Ponadto wnioskodawcy projektów rewitalizacyjnych zabezpieczą niezbędne do współfinansowania środki własne, co zapewni

komplementarność finansową pomiędzy prywatnymi i publicznymi źródłami finansowania.

Kolejnym mechanizmem zapewniającym integrację przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest koncentracja w wymiarze problemowym i terytorialnym. Wszystkie projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne odpowiadają na zdiagnozowane problemy charakterystyczne dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W związku z powyższym ich realizacja, wpisująca się w konkretne kierunki działań, przyczyni się do osiągnięcia celów rewitalizacji, a tym samym do minimalizacji bądź eliminacji negatywnych zjawisk występujących na OR. Koncentracja terytorialna oznacza, iż zdefiniowane problemy występują na konkretnym, wyznaczonym obszarze rewitalizacji i obszar ten będzie podstawowym miejscem realizacji lub oddziaływania projektów / przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

6. Rozdział: System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

STRUKTURA ZARZĄDZANIA

Koordynacja nad Programem Rewitalizacji oraz jego realizacja zgodnie z właściwością gminy prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Gminy Głuszyca.

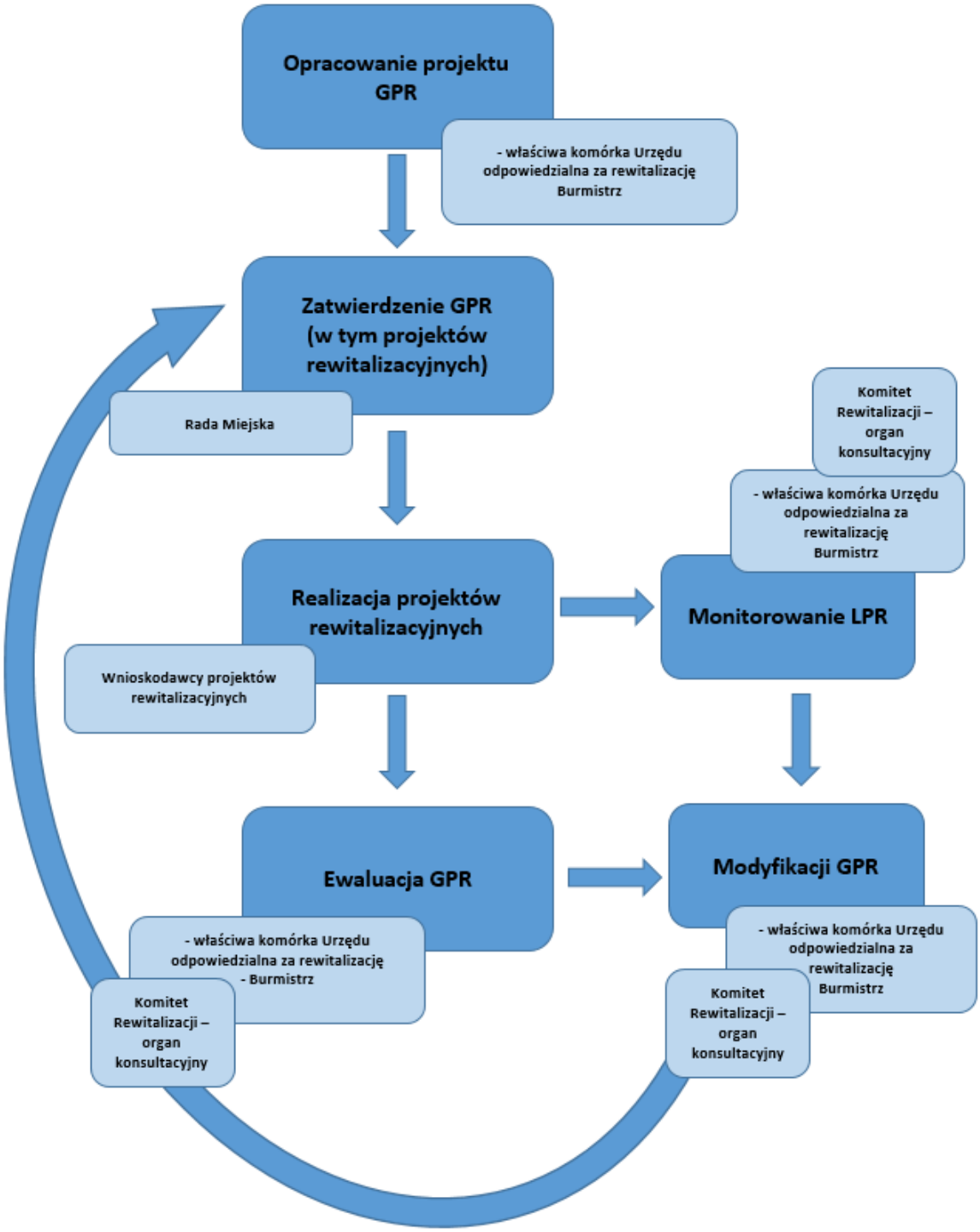
1. W zarządzanie procesem rewitalizacji zaangażowane są następujące podmioty:
   - Rada Miejska w Głuszycy
   - Burmistrz Głuszycy
   - w imieniu interesariuszy rewitalizacji Komitet Rewitalizacji Gminy Głuszyca,
   - Właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację, tj. Referat Inwestycji, Rozwoju i Promocji Urzędu Miejskiego w Głuszycy.
   - W imieniu interesariuszy podmioty/ osoby realizujące projekty rewitalizacyjne[2],
2. Komitet Rewitalizacji to społeczny organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.
3. Komitet Rewitalizacji, przewidziany w ustawie jako obligatoryjne ciało doradcze Burmistrza Głuszycy w zakresie Rewitalizacji, będzie powołany w ciągu trzech miesięcy od chwili przyjęcia przez Radę niniejszego programu, w trybie przewidzianym przez Ustawę.
4. Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz zasady jego działania określi Rada Miejska w stosownej uchwale podjętej po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały.
5. Komitet wspiera proces rewitalizacji poprzez wiedzę, doświadczenie oraz znajomość problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych występujących na zdegradowanych obszarach gminy.
6. Komitet uczestniczy w monitoringu oraz ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Głuszyca oraz w opiniowaniu projektów uchwał Rady Miejskiej w Głuszycy związanych z rewitalizacją.
7. Obsługę organizacyjną i techniczną Komitetu zapewnia Sekretariat Komitetu, którego funkcję pełni Referat Inwestycji, Rozwoju i Promocji Urzędu Miejskiego w Głuszycy
8. Do zadań Sekretariatu należy:
   a. prowadzenie spraw organizacyjnych Komitetu,
   b. sporządzanie protokołów z posiedzeń Komitetu,
   c. przygotowanie materiałów niezbędnych do wykonywania zadań Komitetu,

[2] Przez podmioty/ osoby realizujące projekty rewitalizacyjne rozumie się podmioty/ osoby wskazane jako Wnioskodawcy w projektach rewitalizacyjnych. W przypadku projektów, w których Wnioskodawcą jest Gmina, pod pojęciem podmiotu realizującego należy rozumieć właściwą komórkę Urzędu, odpowiedzialną za realizację projektu.

d. powiadamianie Członków Komitetu oraz innych zaproszonych osób o terminie oraz tematyce posiedzenia,
e. archiwizowanie dokumentów Komitetu

System zarządzania procesem rewitalizacji przebiega zgodnie z poniższym rysunkiem.

Rysunek 5. System zarządzania procesem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Nie ma obecnie podstaw do precyzyjnego oszacowania kosztów zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji. Według wstępnego oszacowania powinny one mieścić się w granicach 2,5 – 6,0% całkowitych kosztów programu

MONITORING I EWALUACJA

I. Opis podstawowych celów i założeń dot. monitoringu i ewaluacji GPR

1. Monitorowanie realizacji GPR to ciągły i systematyczny proces zbierania i analizowania danych ilościowych oraz jakościowych, który umożliwia opisanie aktualnego stanu realizacji GPR. Polega na bieżącej obserwacji postępu finansowo-rzeczowego projektów rewitalizacyjnych [3] , która pozwala ocenić stan zaawansowania realizacji ww. przedsięwzięć oraz stwierdzić, czy są realizowane zgodnie z założeniami, jakie zostały przyjęte na etapie ich planowania. Celem monitorowania jest więc określenie postępu rzeczowo-finansowego projektów rewitalizacyjnych oraz zapewnienie zgodności ich realizacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami;
2. Monitorowanie GPR jest procesem bieżącym i prowadzone jest przez cały okres wrażania GPR;
3. Podstawowymi narzędziami służącymi monitorowaniu GPR są coroczne sprawozdania monitoringowe;
4. W warstwie metodycznej monitoring prowadzony jest przede wszystkim z wykorzystaniem ograniczonego zbioru wskaźników produktu i rezultatu umożliwiających szybki pomiar stopnia zaawansowania realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz ich zgodności z planowanymi założeniami.
5. Ewaluacja to proces zbierania, a następnie analizowania wiarygodnych informacji i danych dotyczących zarówno realizowanych projektów rewitalizacyjnych (np. w aspekcie rzeczowym i finansowym), jak również dotyczących obszaru rewitalizowanego (przy uwzględnieniu dostępności danych statystycznych). Jej celem jest ocena skuteczności i efektywności działań rewitalizacyjnych (w tym przede wszystkim projektów rewitalizacyjnych), w odniesieniu do założonych celów GPR, która stanowi podstawę dla ewentualnych działań korygujących, usprawniających, aktualizujących oraz do lepszego zrozumienia samego procesu rewitalizacji.
6. Podstawowymi narzędziami służącymi ewaluacji GPR są raport ewaluacyjny częściowy sporządzany w roku następującym po roku, w którym upływa połowa okresu obowiązywania GPR i raport ewaluacyjny końcowy, sporządzany w roku następującym po roku zakończenia obowiązywania GPR.

[3] Projekt rewitalizacyjny – to projekt, wynikający z GPR, tj. zaplanowany w GPR i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów.

7. W warstwie metodycznej ocena skuteczności i efektywności działań rewitalizacyjnych prowadzona jest przede wszystkim w oparciu o ograniczony zbiór mierników rozwoju, umożliwiających szybki pomiar stopnia realizacji założonych celów GPR.
8. W proces monitorowania i ewaluacji GPR zaangażowane są podmioty określone w podrozdziale „Struktura zarządzania (w tym Komitet Rewitalizacji)" pkt 1.

II. Opis procedury monitoringu GPR – sprawozdanie monitoringowe

1. Za koordynację procesu monitorowania GPR odpowiada właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację. Do jej zadań należy m. in.:
   a. Bieżąca współpraca z podmiotami / osobami realizującymi projekty rewitalizacyjne,
   b. Przygotowanie sprawozdania monitoringowego,
   c. Zorganizowanie posiedzenia Komitetu Rewitalizacji w sprawie zaopiniowania sprawozdania monitoringowego.
2. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przygotowywany jest i opiniowany do końca kwietnia danego roku i obejmuje swoim zakresem poprzedni rok kalendarzowy (pierwsze sprawozdanie monitoringowe obejmuje swoim zakresem okres od przyjęcia GPR do końca roku kalendarzowego, w którym GPR został przyjęty).
3. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego opracowywany jest w oparciu o dane i informacje przekazywane m.in. przez podmioty / osoby realizujące projekty rewitalizacyjne.
4. Podmioty/osoby realizujące, wynikające z Programu, projekty rewitalizacyjne zobowiązane są przekazać do właściwej komórki urzędu odpowiedzialnej za rewitalizację co najmniej następujące informacje w zakresie realizowanych przez siebie projektów:
   a. Dla projektów planowanych do realizacji i realizowanych odpowiednio:
      - Stan zaawansowania przygotowania/ realizacji projektu,
   b. Dla projektów zakończonych:
      - Osiągnięte wartości wskaźników produktu i rezultatu (jeśli dotyczy: uzasadnienie nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wskaźników dla projektu, określonych w GPR),
      - Istotne zmiany wpływające na charakter projektu, jego cele lub warunki wdrażania, które mogłaby doprowadzić do naruszenia jego pierwotnych celów.
5. Ww. informacje przekazywane są przez podmioty/osoby realizujące projekty rewitalizacyjne do właściwej komórki urzędu odpowiedzialnej za rewitalizację do końca stycznia danego roku i przedstawiają stan na 31 grudnia roku poprzedniego.[4] W przypadku projektów zakończonych ww. informacje przekazywane są przez kolejne 3 lata kalendarzowe po roku zakończenia ich rzeczowej realizacji.

[4] za wyjątkiem informacji dotyczących wskaźników produktu, których osiągnięta wartość podawana jest na dzień zakończenia rzeczowej realizacji projektu oraz wskaźników rezultatu, których osiągnięta wartość podawana jest za okres 1 roku od zakończenia rzeczowej realizacji projektu lub uruchomienia inwestycji, jeśli wynika to z jej specyfiki.

6. Właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację może wezwać podmioty/ osoby realizujące projekty rewitalizacyjne do przedstawienia dodatkowych informacji oraz wyjaśnień.
7. Właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację analizuje informacje przekazywane przez podmioty/osoby realizujące projekty rewitalizacyjne, w tym w zakresie postępu rzeczowo-finansowego projektów rewitalizacyjnych oraz ich zgodności z wcześniej zatwierdzonymi założeniami w GPR, dotyczącymi co najmniej możliwości i terminu ich realizacji oraz zakładanych wartości docelowych wskaźników produktu/ rezultatu, a następnie przygotowuje projekt rocznego sprawozdania monitoringowego.
8. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego zawiera co najmniej:
   a. Ocenę stopnia zaawansowania wdrażania GPR (narastająco), sporządzoną w oparciu o poziom osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przez projekty rewitalizacyjne.
   b. Rekomendacje odnośnie:
      - Konieczności/braku konieczności ponowienia naboru projektów rewitalizacyjnych w celu wpisania nowych projektów rewitalizacyjnych do GPR, w następstwie m.in. oceny, o której mowa w pkt 8 ppkt a),
      - Konieczności/braku konieczności wykreślenia projektów rewitalizacyjnych umieszczonych w GPR, w następstwie m.in. Przeprowadzenia analizy, o której mowa w ppkt 7)[5],
9. Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przedkładany jest pod obrady Komitetu Rewitalizacji w celu jego zaopiniowania.
10. Komitet Rewitalizacji może zaopiniować projekt rocznego sprawozdania monitoringowego:
    a. Pozytywnie bez zastrzeżeń;
    b. Pozytywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag;
    c. Negatywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag.
11. Zaopiniowany projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przedkładany jest do zatwierdzenia Burmistrzowi, w tym również w zakresie uwzględnienia/ nie uwzględnienia w nim uwag, o których mowa w pkt 10 ppkt b) albo c).
12. Zatwierdzone sprawozdanie monitoringowe za dany rok przedkładane jest do wiadomości Rady Miejskiej oraz publikowane co najmniej na stronie internetowej gminy, w terminie do 30 czerwca danego roku, w którym zostało zatwierdzone.

[5] Opóźnienie terminu realizacji projektu, wystąpienie istotnych ryzyk i zagrożeń realizacji projektu czy też zmniejszenie docelowej wartości wskaźników produktu i rezultatu stanowić może przesłankę do wykreślenia projektu z GPR;

III. Opis procedury ewaluacji GPR – raport ewaluacyjny

1. Za koordynację procesu ewaluacji GPR odpowiada właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację. Do jej zadań należy m. in.:
   a. Zlecenie podmiotowi zewnętrznemu przygotowanie raportu ewaluacyjnego częściowego oraz raportu ewaluacyjnego końcowego oraz ich odbiór,
   b. Bieżąca współpraca z ewaluatorem,
   c. Przygotowanie stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym częściowym oraz raporcie ewaluacyjnym końcowym,
   d. Zorganizowanie posiedzenia Komitetu Rewitalizacji w sprawie zaopiniowania przygotowanego stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w ww. raportach ewaluacyjnych.
2. Raport ewaluacyjny częściowy oraz raport ewaluacyjny końcowy przygotowywany jest do końca sierpnia danego roku, w którym powinien zostać opracowany.
3. Raport ewaluacyjny częściowy oraz raport ewaluacyjny końcowy zawiera co najmniej:
   a. Ocenę stopnia zaawansowania wdrażania GPR, sporządzoną w oparciu o poziom osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przez projekty rewitalizacyjne oraz ocenę ich zgodności z wcześniej zatwierdzonymi założeniami w GPR, przygotowaną m. in. na podstawie sprawozdań monitoringowych;
   b. Ocenę skuteczności i efektywności działań rewitalizacyjnych, w odniesieniu do założonych dla obszaru rewitalizowanego celów w GPR (tj. poprawy sytuacji na obszarach rewitalizacji), w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.
   c. Rekomendacje podjęcia działań korygujących, usprawniających, aktualizujących.
4. Projekt stanowiska do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym częściowym oraz raporcie ewaluacyjnym końcowym przygotowywany jest i opiniowany do końca października danego roku, w którym został przygotowany raport ewaluacyjny.
5. Projekt stanowiska do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym przedkładany jest pod obrady Komitetu Rewitalizacji w celu jego zaopiniowania.
6. Komitet Rewitalizacji może zaopiniować projekt stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym:
   a. Pozytywnie bez zastrzeżeń;
   b. Pozytywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag;
   c. Negatywnie z jednoczesnym zgłoszeniem uwag.
7. Zaopiniowany projekt stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w raporcie ewaluacyjnym przedkładany jest do zatwierdzenia Burmistrzowi Głuszycy, w tym również w zakresie uwzględnienia/ nie uwzględnienia w nim uwag, o których mowa w pkt 6 ppkt b) albo c).

Raport ewaluacyjny częściowy oraz raport ewaluacyjny końcowy wraz ze stanowiskiem gminy do zawartych w nich rekomendacji, przedkładane są do wiadomości Rady Miejskiej w Głuszycy oraz publikowane, co najmniej na stronie internetowej gminy w terminie do 31 grudnia danego roku, w którym zostały odpowiednio przygotowane/ zatwierdzone.

SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI GPR

1. Główną podstawą dla wprowadzenia modyfikacji GPR są:
    a. Zmiany w systemie rewitalizacji w Polsce wynikające np. Ustawy o rewitalizacji
    b. Rekomendacje zawarte w zatwierdzonym sprawozdaniu monitoringowym lub raporcie ewaluacyjnym częściowym.
    c. Konieczność wprowadzenia nowych zadań do GPR.
2. Inicjatorem modyfikacji i zmian mogą być wszystkie podmioty określone w podrozdziale „Struktura zarządzania" pkt 1. Za koordynację procesu wprowadzania modyfikacji i zmian w ramach GPR odpowiada właściwa komórka urzędu odpowiedzialna za rewitalizację.
3. Wprowadzanie modyfikacji w ramach GPR przebiega zgodnie z poniższą ścieżką postepowania:
    a. Właściwa komórka urzędu w odpowiedzi na zaistniałe potrzeby podejmuje działania administracyjne związane z modyfikacją GPR. Efektem działań jest opracowanie projektu zmienionego programu rewitalizacji;
    b. Propozycja modyfikacji GPR przedkładana jest przez właściwą komórkę urzędu odpowiedzialną za rewitalizację pod obrady Komitetu Rewitalizacji w celu ich zaopiniowania;
    c. Projekt zmodyfikowanego GPR uwzględniający opinię Komitet Rewitalizacji jest akceptowany przez Burmistrza Głuszycy;
    d. Burmistrz przedkłada projekt zmodyfikowanego GPR Radzie Miejskiej w celu podjęcia stosownej uchwały.

HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU REWITALIZACJI

Prace związane z Gminnym Programem Rewitalizacji obejmują łącznie 6 lat (lata 2022 – 2027). Przewiduje się jego podział na dwa podokresy trwające odpowiednio trzy i dwa lata pełnej funkcjonalności GPR, poprzedzone okresem programowania i uruchomienia GPR, który przypada na rok 2022.

Tabela 24. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Programowanie i okres uruchamiania GPR 2021 - 2022	Pierwszy okres pełnej funkcjonalności GPR 2023 – 2025	Drugi okres pełnej funkcjonalności GPR 2026 – 2027
• Diagnoza i wyznaczenie obszaru rewitalizacji • Opracowanie i przyjęcie GPR • Opracowanie szczegółowego harmonogramu na lata 2023-2025 • Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2022	• Monitorowanie i ocena realizacji. • Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2023–2025 • W 2025 – opracowanie harmonogramu na lata 2026 – 2027. • Ewaluacja śródokresowa realizacji GPR, wnioski i modyfikacja.	• Monitorowanie i ocena realizacji. • Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2026 - 2027 • Ewaluacja realizacji GPR, wnioski do przygotowania kolejnego GPR

Źródło: opracowanie własne.

REALIZACJA GPR W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W rozdziale 4 poddano szczegółowej analizie zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Głuszyca wykazując zgodność niniejszego Programu Rewitalizacji z dokumentami planistycznymi gminy Głuszyca

W związku z uchwaleniem niniejszego Programu nie wskazuje się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany. Nie przewiduje się także konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.

W celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na całym obszarze rewitalizacji przewiduje się ustanowienie na okres 10 lat Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy.

Ustanowienie Strefy oraz dokładny zakres jej regulacji – zgodnie z dyspozycją Ustawy – będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Głuszycy.

7. Rozdział: Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna może przybierać różne formy, które różnią się zakresem wpływu mieszkańców na podejmowane decyzje w zależności od stopnia i zakresu gotowości władz publicznych do uznania roli mieszkańców w tych procesach. W rewitalizacji, ze względu na jej kompleksowy charakter i przedmiot działania – wieloaspektowy kryzys dotykający przede wszystkim społeczności zamieszkującej obszar zdegradowany – konieczne jest, aby partycypacja społeczna przybierała jak najpełniejszą formę angażowania interesariuszy. Wyrazem tego podejścia jest generalna zasada, że partycypacja społeczna jest niezbędnym elementem działań rewitalizacyjnych na każdym z czterech etapów procesu rewitalizacyjnego. W związku z realizacją tej zasady zostały wprowadzone mechanizmy zapewniające realną partycypację społeczną w procesie rewitalizacji oraz formy przygotowania i prowadzenia konsultacji społecznych zapewniające skuteczne włączanie w proces rewitalizacji mieszkańców. Włączenie społeczności lokalnej w proces przygotowania GPR ma na celu lepszą diagnozę sytuacji i pełniejszą analizę potrzeb, co pozwoli podjąć trafniejsze decyzje dotyczące celów i kierunków działań oraz uzyskać społeczny konsensus wokół proponowanych rozwiązań. Dzięki społecznej akceptacji zmian zwiększa się szansa na utrzymanie trwałości rezultatów interwencji i minimalizację społecznych konfliktów. Z drugiej strony bezpośrednie uczestnictwo interesariuszy w procesie kształtowania zmian bezpośrednio związanych z podnoszeniem jakości życia przełoży się na zwiększenie wiedzy wśród uczestników procesu, pogłębienie ich identyfikacji z miejscem, a także podniesienie poziomu motywacji związanej z aktywnością społeczną. Ważnym aspektem przyjętych form partycypacji społecznej jest także podniesienie wiedzy wszystkich interesariuszy o procesie rewitalizacji (w tym jej istocie, celach i sposobach ich osiągania) oraz wszelkie działania ukierunkowane na wspieranie działań i inicjatyw (szczególnie tych oddolnych). Działania z zakresu partycypacji społecznej są adresowane do wszystkich partnerów rewitalizacji, dlatego podstawowym elementem uspołecznienia całego procesu jest identyfikacja i analiza potrzeb poszczególnych grup interesariuszy.

Tabela 25. Analiza interesariuszy procesu rewitalizacji w Głuszycy

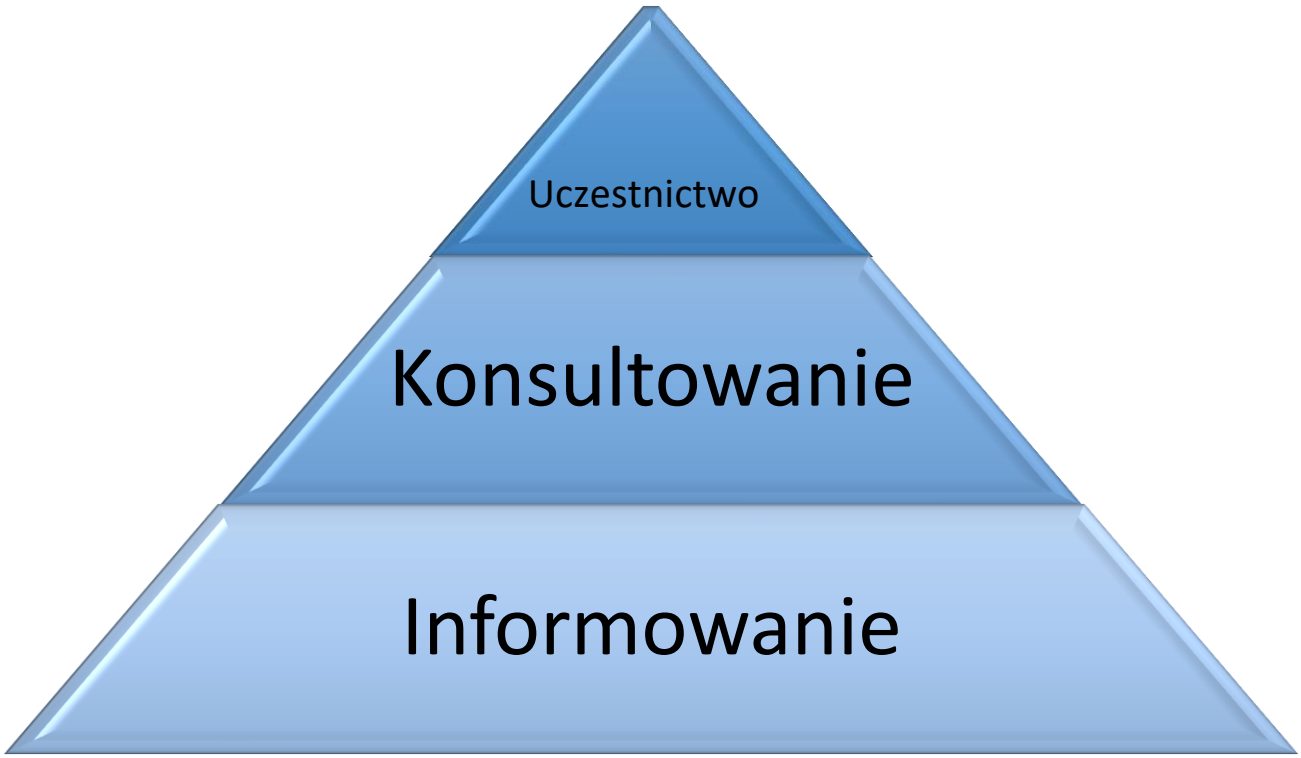
Grupa interesariuszy	Adresy instytucji/podmiotów	Sposób poinformowania/zaproszenia
Organizacje pozarządowe	– Uniwersytet Trzeciego Wieku ul. Grunwaldzka 26, Głuszyca – Katolicka Inicjatywa BERIT ul. 11-go Listopada 2A, Głuszyca	Pismo – zaproszenie
Organizacje skupiające przedsiębiorców/Przedsiębiorstwa	– ZUMiK s p. o.o. ul. Grunwaldzka 38, Głuszyca – Podziemne Miasto „Osówka” Sp. z o.o. ul. Świerkowa 29D, Sierpnica – ZNID Sp. j. ul. Grunwaldzka 30, Głuszyca	Pismo – zaproszenie

Instytucje rynku pracy (PUP, OHP, agencje zatrudnienia)	– PUP oddział zamiejscowy w Głuszycy ul. Grunwaldzka 26	Pismo – zaproszenie
Instytucje kultury (domy kultury, biblioteki, teatry, muzea)	– Centrum Kultury – Miejska Biblioteka Publiczna ul. Grunwaldzka 26, Głuszyca	Pismo – zaproszenie
Instytucje edukacyjne (przedszkola, szkoły, instytucje szkoleniowe)	– Szkoła Podstawowa Nr 2 ul. Sienkiewicza 53, Głuszyca, – Szkoła Podstawowa nr 3 ul. Kolejowa 8, Głuszyca – Przedszkole Samorządowe ul. Grunwaldzka 15, Głuszyca – Żłobek Miejski ul. Grunwaldzka 37, Głuszyca	Pismo – zaproszenie
Instytucje opieki społecznej	– Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Grunwaldzka 38, Głuszyca	Pismo – zaproszenie
Rada Miejska	– Wszyscy Radni Rady Miejskiej w Głuszycy, Urząd Miejski w Głuszycy	Pismo – zaproszenie
Mieszkańcy obszaru rewitalizowanego	Nie dotyczy	Ogłoszenie na stronie www/ Ogłoszenie w miejscu zwyczajowo przyjętym
Organy władzy publicznej **- wydziały urzędu** **- jednostki organizacyjne gminy** **- instytucje skarbu państwa**	– Sekretarz Gminy – Kierownik USC – Kierownik Ref. Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej – Kierownik Referatu Nadzoru Inwestycji Budowlanych Infrastruktury Technicznej Zarządzania Kryzysowego i Zamówień Publicznych	Pismo – zaproszenie
inne	– sołtysi wsi Kolce, Sierpnica, Grzmiąca, Głuszyca Górna, Łomnica	Pismo – zaproszenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Głuszycy

Przyjęta metodologia uspołecznienia, na każdym etapie procesu rewitalizacji, będzie realizowana na trzech poziomach „drabiny partycypacji" – informowanie, konsultowanie oraz uczestnictwo i obejmie najbardziej zaawansowane jej formy.

Rysunek 6. Schemat partycypacji społecznej

Źródło: Opracowanie własne.

Podstawowym poziomem partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji jest informacja. **Informowanie** należy rozumieć jako komunikacje jednostronną – administracja decyduje całkowicie jednostronnie, samodzielnie i informuje jedynie opinie o podjętych decyzjach lub przyjętych procedurach, które dotyczą poszczególne grupy interesariuszy. Informowanie będzie realizowana poprzez: działania edukacyjne i informacyjne o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach oraz przebiegu procesu rewitalizacji. Działanie te będą realizowane głównie poprzez stronę internetową dedykowaną rewitalizacji oraz publikacje (artykuły promocyjno-informacyjne w prasie lokalnej).

Drugi poziom dialogu z interesariuszami rewitalizacji to konsultacje. **Konsultowanie** ma charakter dwustronny – przed podjęciem decyzji administracja aktywnie zasięga opinii różnych grup społecznych i ich reprezentantów. Pojawiające się opinie społeczne, mogą – lecz nie musza – zostać w mniejszym lub większym stopniu wykorzystane przez administrację do zmiany treści decyzji. Konsultacje to zatem coś więcej niż zwykłe informowanie. Pamiętać jednak trzeba, że konsultacje nie oznaczają współdecydowania. W przyjętej metodologii uspołecznienia procesu rewitalizacji, **konsultacje** będą prowadzone w formie:

- zbierania uwag i opinii na formularzu konsultacyjnym w postaci papierowej i elektronicznej,
- badania ankietowego wśród społeczności obszaru rewitalizacji,
- spotkań informacyjnych.

Uczestnictwo (współdecydowanie) to nie tylko informowanie czy uzyskanie opinii na temat przedstawionych propozycji, ale autentyczne partnerstwo w budowaniu rozwiązań. Komunikacja ma charakter równoczesny – proces projektowania rozwiązań i ich konsultowania następują jednocześnie. Przed podjęciem decyzji administracja współpracuje z partnerami społecznymi w celu podjęcia decyzji opartej na zasadzie konsensusu (jednomyślności). Strony wspólnie definiują problemy i szukają rozwiązań uwzgledniających interesy każdej z nich. Bez takiej wspólnej decyzji nie jest możliwe skuteczne kontynuowanie działań lub staja się one jednostronne albo nawet niezgodne z procedurami prawnymi stopnia realizacji zasady partnerstwa w odniesieniu do programu rewitalizacji. **Uczestnictwo (współdecydowanie),** czyli najbardziej zaawansowana forma partycypacji społecznej będzie realizowana poprzez zgłaszanie propozycji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz warsztaty z przedstawicielami interesariuszy rewitalizacji. Istotnym elementem partycypacji społecznej będzie Komitet Rewitalizacji, który zostanie powołany niezwłocznie po zatwierdzeniu GPR przez Radę Miejską. Komitet będzie organem doradczym Burmistrza w sprawach dotyczących rewitalizacji.

KONSULTACJE SPOŁECZNE DOTYCZĄCE WYZNACZENIA OBSZARÓW

W związku z realizacją prac zmierzających do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Głuszyca, Burmistrz Gminy Głuszyca, poprzez obwieszczenia a następnie ogłoszenie, powiadomił i zaprosił interesariuszy[1] procesu rewitalizacji do udziału w konsultacjach społecznych.

W dniu **1 czerwca 2021 r.** na stronie internetowej pod adresem https://www.bip.gluszyca.pl/burmistrz-gluszycy-ogloszenia-informacje-komunikaty/5690 opublikowano ogłoszenie o prowadzonym badaniu ankietowym oraz możliwości zgłoszenia propozycji, uwag i opinii w ramach prowadzonych konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały Rady Miejskiej w Głuszycy w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Głuszyca.

Materiały, które stanowiły przedmiot konsultacji społecznych, były dostępne od dnia 01.06.2021 r. do 30.06.2021 r.:

- w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem internetowym www.bip.gluszyca.pl,
- na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Głuszycy pod adresem www.gluszyca.pl,
- w Biurze Obsługi Klienta Urzędu Miejskiego w Głuszycy, ul. Grunwaldzka 55, 58-340 Głuszyca, pok. nr 1.

Konsultacje miały na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji uwag, opinii i propozycji odnośnie do proponowanego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wyznaczonego na terenie Gminy Głuszyca.

Konsultacje społeczne były przeprowadzone zgodnie z Ustawią o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz. U. 2021 poz. 485). Ogłoszenie o konsultacjach zostało opublikowane 26 maja 2021 r. (7 dni przed dniem ich przeprowadzenia). Uwagi, propozycje i opinie można było zgłaszać od dnia 1 czerwca 2021 r. do dnia 30 czerwca 2021 r. (30 dni) przy użyciu następujących form tj.:

1. **Spotkanie informacyjne z przedstawicielami interesariuszy** Spotkanie informacyjne otwarte dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji zostało zorganizowane 15 czerwca 2021 r. w godz. 16:00-17:00 w Sali nr 11 Urzędu Miejskiego w Głuszycy. W trakcie spotkania informacyjnego miały zostać przedstawione ogólne założenia procesu rewitalizacji zgodnie z Ustawą o rewitalizacji oraz omówione obszary objęte stanem kryzysowym, obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji. Spotkanie zostało przygotowane w taki sposób, aby uczestnicy mieli możliwość zgłaszania uwag i opinii do przedmiotu konsultacji. Zaplanowane działania informacyjno-konsultacyjne, z powodu absencji interesariuszy, nie zostały zrealizowane. Nie zgłoszono również żadnych uwag, propozycji ani opinii do przedmiotu konsultacji.
2. **Anonimowego badania ankietowego**

   Ankieta, dostępna pod adresem https://gluszyca-ankieta.webankieta.pl/, przeprowadzona została za pomocą środków porozumiewania się na odległość w dniach 1 - 30 czerwca 2021 r. W ankiecie wziął udział 1 interesariusz rewitalizacji, który swoimi odpowiedziami potwierdził prawidłowość wyznaczenia obszarów (wypełniony formularz ankiety stanowi załącznik do raportu). reprezentujących podmioty, które mogą być zaangażowane w proces rewitalizacji.
3. **Zbieranie uwag, propozycji i opinii w formie papierowej lub elektronicznej** Uwagi, propozycje i opinie można było zgłaszać:
   a. w formie elektronicznej za pośrednictwem formularza konsultacyjnego dostępnego na stronie https://www.webankieta.pl/ankieta/635630/gluszyca-konsultacje-obszarow.html
   b. w formie papierowej za pośrednictwem wydrukowanego formularza konsultacyjnego, który następnie należało złożyć w Biurze Obsługi Klienta mieszącym się w pok. nr 1 Urzędu Miejskiego w Głuszycy, ul. Grunwaldzka 55, 58-340 Głuszyca.

W takcie całego procesu konsultacji społecznych, nie zgłoszono uwag, opinii i propozycji odnośnie do proponowanego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wyznaczonego na terenie Gminy Głuszyca.

KONSULTACJE SPOŁECZNE DOTYCZĄCE PROJEKTU GPR

W związku z zakończeniem prac związanych z opracowaniem projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 – 2027, Burmistrz Gminy Głuszyca, poprzez

obwieszczenia a następnie ogłoszenie, powiadomił i zaprosił interesariuszy[1] procesu rewitalizacji do udziału w konsultacjach społecznych.

W dniu **26 maja 2022 r.** na stronie internetowej Gminy Głuszyca oraz w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresami:

- https://www.gluszyca.pl/zaproszenie-do-udzialu-w-konsultacjach-spolecznych-projektu-gminnego-programu-rewitalizacji-2022-2027/4384
- https://www.bip.gluszyca.pl/burmistrz-gluszycy-ogloszenia-informacje-komunikaty/5690

opublikowana została informacja o możliwości zgłoszenia propozycji, uwag i opinii w ramach prowadzonych konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 – 2027.

Materiały, które stanowiły przedmiot konsultacji społecznych, były dostępne od dnia 26 maja 2022 r.:

- w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem internetowym www.bip.gluszyca.pl,
- na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Głuszycy pod adresem www.gluszyca.pl,
- w Biurze Obsługi Klienta Urzędu Miejskiego w Głuszycy, ul. Parkowa 9, 58-340 Głuszyca, pok. nr 2.

Informacje o konsultacjach społecznych wraz z odnośnikami do wyżej wymienionych stron internetowych, zamieszczone zostały również w mediach społecznościowych.

Konsultacje miały na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji uwag, opinii i propozycji odnośnie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 – 2027. Ogłoszenie o konsultacjach zostało opublikowane 19 maja 2022 r. (7 dni przed dniem ich przeprowadzenia). Uwagi, propozycje i opinie można było zgłaszać od dnia 26 maja 2022 r. do dnia 20 czerwca 2022 r. (26 dni) przy użyciu następujących form tj.:

1. **Spotkania informacyjne z przedstawicielami interesariuszy** Spotkania informacyjne, otwarte dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji, zostały zorganizowane w dniach 7 oraz 14 czerwca 2022 r. w godz. 16:00-17:00 w Sali nr 12 Urzędu Miejskiego w Głuszycy przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość. Spotkania zostały przygotowane w taki sposób, aby uczestnicy mieli możliwość zgłaszania uwag i opinii do przedmiotu konsultacji. W trakcie spotkań informacyjnych omówione zostały najważniejsze informacje zawarte w projekcie GPR, w tym m.in. przedsięwzięcia rewitalizacyjne umieszczone w załączniku nr 1 do Programu.

2. **Anonimowego badania ankietowego**
   Badanie zostało przeprowadzone za pomocą środków porozumiewania się na odległość. W dniach 26 maja - 20 czerwca 2022 r., pod adresem https://gpr-ankieta.webankieta.pl/, dostępna była anonimowa ankieta elektroniczna, której celem było poznanie opinii mieszkańców na temat opracowanego projektu dokumentu. Ankieta badała również

zainteresowanie mieszkańców życiem i wydarzeniami w gminie oraz stanowisko w sprawie wpływu mieszkańców na decyzje podejmowane przez władze gminy.

3. **Zbierania uwag, propozycji i opinii w formie papierowej lub elektronicznej**
   Uwagi, propozycje i opinie można było zgłaszać:

   a. w formie elektronicznej za pośrednictwem formularza konsultacyjnego dostępnego na stronie https://gpr-konsultacje.webankieta.pl/

   b. w formie papierowej za pośrednictwem wydrukowanego formularza konsultacyjnego, który następnie należało złożyć w Biurze Obsługi Klienta mieszącym się w pok. nr 2 Urzędu Miejskiego w Głuszycy, ul. Parkowa 9, 58-340 Głuszyca.

W takcie konsultacji została zgłoszona jedna uwaga. Mieszkaniec Obszaru Rewitalizacji wskazał na konieczność uzupełnienia zapisów GPR-u o kwestie budowy nowych ujęć wody, zagospodarowania wód powierzchniowych i opadowych oraz naturalnych zbiorników wodnych znajdujących się na terenie OR. Uwaga została uwzględniona.

USPOŁECZNIENIE PROCESU REWITALIZACJI

Proces rewitalizacji na terenie gminy Głuszyca został zaprojektowany, jest i będzie realizowany ze szczególnym uwzględnieniem zasady partnerstwa i partycypacji. Współpraca ze wszystkimi zdefiniowanymi grupami interesariuszy rewitalizacji będzie realizowana na każdym etapie procesu rewitalizacji. W poniższej tabeli scharakteryzowane zostały różne formy partycypacji wykorzystywane na poszczególnych etapach procesu.

Tabela 26. Partycypacja społeczna na każdym etapie procesu rewitalizacji

<table>
<tr><th rowspan="2">Poziom partycypacji</th><th rowspan="2">Forma partycypacji</th><th colspan="2">Do momentu zatwierdzenia GPR</th><th>Po zatwierdzeniu GPR</th></tr>
<tr><td>Diagnoza</td><td>Programowanie</td><td>Wdrażanie i monitoring</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Informowanie</td><td rowspan="2">Działania edukacyjne i informacyjne o procesie rewitalizacji</td><td colspan="3">Aktualne informacje o prowadzonych działaniach i postępach w procesie rewitalizacji na stronie internetowej gminy</td></tr>
<tr><td colspan="2">Informowanie o procesie rewitalizacji</td><td>Publikacja sprawozdań monitoringowych oraz raportów ewaluacyjnych</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Konsultowanie</td><td>Badanie ankietowe</td><td>Wskazywanie problemów i potencjałów występujących na OR</td><td>Wskazywanie pożądanych celów i kierunków działań rewitalizacyjnych</td><td>Ocena realizacji procesu rewitalizacji</td></tr>
<tr><td>Zgłaszanie uwag i opinii</td><td>Zgłaszanie uwag i opinii dot. obszarów</td><td>Zgłaszanie uwag i opinii dot. projektu GPR</td><td>Zgłaszanie uwag i opinii dot. proponowanych modyfikacji GPR</td></tr>
<tr><td>Uczestnictwo</td><td>Projekty</td><td></td><td>Zgłaszanie propozycji</td><td>Przekazywanie danych</td></tr>
</table>

			projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	i informacji na temat realizowanych projektów rewitalizacyjnych
	Warsztaty	Diagnozowanie problemów występujących na OR	Definiowanie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych	
	Komitet Rewitalizacji			Opiniowanie projektu rocznego sprawozdania monitoringowego Opiniowanie propozycji modyfikacji GPR Opiniowanie projektu stanowiska gminy do rekomendacji zawartych w częściowym i końcowym raporcie ewaluacyjnym

Źródło: Opracowanie własne.

Prace nad przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca przebiegały we współpracy z wszystkimi zdefiniowanymi grupami interesariuszy procesu rewitalizacji. Dotychczas wykorzystane różnorodne formy partycypacji społecznej zapewniły udział różnych grup interesariuszy w pierwszych dwóch etapach (diagnozowania i programowania) tego procesu. Zaprojektowany i opisany w Rozdziale 6. System realizacji GPR-u, również zapewnia metody partycypacji społecznej (w tym zaawansowane) na etapie wdrażania i monitorowania skuteczności działań rewitalizacyjnych.

Tabela 27. Uspołecznienie procesu przygotowania GPR

Data	Forma partycypacji	Grupa interesariuszy	Cel	Źródło dokumentujące
Czerwiec 2021	Konsultacje dot. delimitacji obszarów	Wszyscy interesariusze	Zgłaszanie uwag i opinii dot. delimitacji obszarów	Informacja podsumowująca opublikowana na stronie internetowej gminy
Luty 2022	Warsztaty	Przedstawiciele interesariuszy	Diagnozowanie problemów występujących na OR	Lista obecności
Luty 2022	Warsztaty	Przedstawiciele	Definiowanie	Lista obecności

		interesariuszy	celów i kierunków działań rewitalizacyjnych Definiowanie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	
Marzec - kwiecień 2022	Zgłaszanie propozycji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Wszyscy interesariusze	Weryfikacja i umieszczenie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w GPR	Zestawienie projektów z systemu
Kwiecień – maj 2022	Badanie ankietowe	Mieszkańcy wyznaczonego obszaru rewitalizacji	Problemy i potencjały występujące na OR Pożądane cele i kierunki działań rewitalizacyjnych	Raport z badania ankietowego
Maj – Czerwiec 2022	Konsultacje projektu GPR	Wszyscy interesariusze	Zgłaszanie uwag i opinii dot. projektu GPR	Informacja podsumowująca opublikowana na stronie internetowej gminy
Sierpień 2022	Konsultacje zasad wyznaczania składu oraz działania Komitetu Rewitalizacji	Wszyscy interesariusze	Zgłaszanie uwag i opinii dot. zasad wyznaczania składu oraz działania Komitetu Rewitalizacji	Informacja podsumowująca opublikowana na stronie internetowej gminy

Źródło: Opracowanie własne.

OPIS PROCESU OPINIOWANIA PROJEKTU GPR

Zgodnie z zapisami z art. 17 ust. 2 pkt. 4. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Burmistrz Głuszycy dnia 26 maja 2022 r. wystąpił do 21 podmiotów wyszczególnionych ww. punkcie ustaw, z prośbą o wydanie opinii w zakresie swojej właściwości rzeczowej lub miejscowej dotyczącej projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022-2027. Zgodnie z zapisami ustawy nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu gminnego programu rewitalizacji. Pozytywne zaopiniowanie należy zatem domniemywać w przypadku 11 podmiotów, które nie odpowiedziały na pismo.

W ustawowym terminie wpłynęło 9 pism pozytywnie opiniujących projekt GPR, w tym 2 opinie z zastrzeżeniem uwzględnienia ograniczeń wynikających z ochrony konserwatorskiej oraz konieczności przestrzegania przepisów przeciwpożarowych.

Zmiany wynikające z uzyskanych opinii zostały wprowadzone do Programu. Rozdział 5 został uzupełniony o stosowne zapisy dotyczące konieczności przeprowadzenia uzgodnień z właściwymi instytucjami, a także realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych z uwzględnieniem przepisów dotyczących ochrony przeciwpożarowej oraz określonych warunków konserwatorskich (obiekty wpisane do rejestru zabytków).

Dyrektor Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu odmówił uzgodnienia projektu gminnego programu rewitalizacji w zakresie terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią przede wszystkim z uwagi Projekt dokumentu w żaden sposób nie uwzględnia aspektu zagrożenia powodziowego brak informacji, że w granicach miasta i gminy Głuszyca, a zarazem w granicach Obszaru Zdegradowanego i Obszaru Rewitalizacji występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują przepisy odrębne, tj. m.in. zakazy określone w art. 77 ust. 1 pkt 3 Prawa wodnego. Ponadto realizacja inwestycji na tych obszarach może wiązać się z wymogiem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W myśl art. 390 ustawy pozwolenia wodnoprawne wymagane są na m.in. na lokalizowanie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obiektów budowlanych. W celu stwierdzenia, że wymóg określony w art. 166 ust. 1 Prawa wodnego został spełniony niezbędnym jest uwzględnienie informacji w przedmiotowym dokumencie, że w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne.

Uwagi Dyrektora Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zostały uwzględnione. Dokument został uzupełniony o stosowne zapisy dotyczące zlewni rzeki Bystrzyca, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz ryzyka powodziowego (rozdział 1). Ponadto w rozdziale 3 dodano odniesienie do ryzyka wystąpienia powodzi i obszarów szczególnego zagrożenia powodzią występujących na terenie objętym procesem rewitalizacji. W rozdziale 5 wskazano natomiast na przepisy odrębne dotyczące wymagań, procedur lub uwarunkowań związanych z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Decyzją Nr 322/RPP/G-628/2022 z dnia 29 czerwca 2022 r. Dyrektora Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie uzgodnił projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 - 2027 w zakresie terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

8. Opis procedury Strategicznej Oceny Odziaływania na Środowisko

Dnia 27 maja 2022 r. Burmistrz Głuszycy wystąpił, do Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (DPWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ), z prośbą o uzgodnienie odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 – 2027.

Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu pismem z dnia 6 czerwca 2022 r., znak ZNS.9022.4.47.2022.MŚ, wskazał, iż przedmiotowy dokument należy do grupy projektów innych niż wymienione w art. 46 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 1029 t.j.), gdyż „nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko". W związku z powyższym uzgodnienia, co do ewentualnej potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przekazanego projektu dokumentu należy dokonać z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Dnia 20 czerwca 2022 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem znak WSI.410.2.42.2022.HL uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 – 2027.

W opinii RDOŚ przedmiotowy projekt stanowi dokument o charakterze ogólnym, który nie określa szczegółowych rozwiązań co do usytuowania, rodzaju i skali planowanych działań. W związku z charakterem planowanych działań, a także położeniem na terenie zurbanizowanym, poza terenami o szczególnych walorach przyrodniczych RDOŚ uznaje, że realizacja planowanych w przedmiotowym projekcie działań, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska wynikających z przepisów odrębnych, nie powinna wpłynąć znacząco negatywnie na środowisko, w tym na środowisko przyrodnicze Parku Krajobrazowego Gór Sowich oraz na cele i przedmioty obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, a także na położone w sąsiedztwie pozostałe obszary chronione.

W związku z powyższym RDOŚ wraził opinię, iż dla projektu dokumentu pn. Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Głuszyca na lata 2022 - 2027 nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Mapa - lokalizacja gminy na tle województwa 4
Rysunek 2. Obszar Zdegradowany [OZ] 16
Rysunek 3. Obszar Rewitalizacji [OR] 18
Rysunek 4. Logika rewitalizacji 27
Rysunek 5. System zarządzania procesem rewitalizacji 49
Rysunek 6. Schemat partycypacji społecznej 58

SPIS TABEL

Tabela 1. Ludność w latach 2016–2020 (stan na 31 grudnia). 5
Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 osób w latach 2016–2020 5
Tabela 3. Przemiany potencjału demograficznego 6
Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 6
Tabela 5. Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym 7
Tabela 6. Pomoc społeczna 7
Tabela 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców 7
Tabela 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty 8
Tabela 9. Podmioty według sektorów 9
Tabela 10. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców 9
Tabela 11. Odpady zbierane w ciągu roku 10
Tabela 12. Infrastruktura przedszkolna 11
Tabela 13. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej . 12
Tabela 14. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje 12
Tabela 15. Zasoby mieszkaniowe 13
Tabela 16. Cele rewitalizacji i kierunki działań 28
Tabela 17. Skala potrzeb rewitalizacyjnych w sferze społecznej 29
Tabela 18. Skala potrzeb rewitalizacyjnych w sferze gospodarczej 32
Tabela 19. Skala potrzeb rewitalizacyjnych w sferze przestrzennej 34
Tabela 20. Powiązania proponowanych celów rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi 38
Tabela 21. Matryca problemów i celów rewitalizacyjnych 39
Tabela 22. Indykatywne ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji gminy [PLN] 42
Tabela 23. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 43
Tabela 24. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji 55
Tabela 25. Analiza interesariuszy procesu rewitalizacji w Głuszycy 56
Tabela 26. Partycypacja społeczna na każdym etapie procesu rewitalizacji 62
Tabela 27. Uspołecznienie procesu przygotowania GPR 63

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1 - Lista planowanych, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Załącznik nr 2 - Wzór formularza projektu - przedsięwzięcia rewitalizacyjnego